

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

OORZAKEN VAN ONTBINDING IN DE P.V.B.A.

Het gemengd karakter van de P.V.B.A., die zowel aanrakingspunten vertoont met de kapitaal- als met de personenvennootschappen, komt duidelijk tot uiting bij de ontbinding (1). Aldus zullen wij 3 groepen van oorzaken tot ontbinding onderscheiden : buiten deze die gemeen zijn aan alle vennootschappen, deze die verband houden met de kapitaalvennootschappen, en uiteindelijk de oorzaken die kenmerkend zijn voor de ontbinding van de vennootschappen opgericht intuïtu personae.

Deze indeling is gesteund op de essentiële verwijzingsregels, waarop steeds beroep gedaan wordt voor de interpretatie van de wetsbepalingen omtrent de P.V.B.A.

Het uiteraard tweeslachtig karakter van de P.V.B.A. werd tijdens de voorbereidende werkzaamheden herhaaldelijk belicht (2). Het lag trouwens in de bedoeling van de wetgever een vorm van vennootschap op te richten waarin de voordelen van het intuïtu personae zouden gekoppeld worden aan die van het intuïtu pecuniae (3). De hele tekst van de wet van 9 juli 1935 is op deze dubbele leest geschoeid.

Behandelen we vooreerst de kenmerken eigen aan de personenvennootschap.

De vennoten die een P.V.B.A. oprichten kennen elkander en hebben vertrouwen in hun capaciteiten. Vandaar dat enkel natuurlijke personen als leden mogen optreden en dat het aantal vennoten de 50 niet mag overtreffen (4). De P.V.B.A. kan betiteld worden onder een maatschappelijke naam die de naam van één of meerdere vennoten mag vermelden (5). De aard van de vennootschap verbiedt beroep te doen op naamloze kapitaalkrachten, zodat in de maatschappelijke zetel een register van alle vennoten gehouden wordt (6). Dit verklaart ook waarom de P.V.B.A. geen lening bij wijze van obligatie-uitgifte mag aangaan (7), en waarom de deelbewijzen slechts aan derden kunnen afgestaan worden mits het akkoord van de medevennoten (8). Om aan de huisvader toe te laten zijn onderneming in te richten onder de vorm van bedoelde vennootschap, kan de statutaire zaakvoerder voor een onbeperkt duur aangesteld worden en is zijn bevoegdheid slechts herroepbaar om ernstige reden (9). Aan gezien de P.V.B.A. een beperkt aantal leden telt en zij geen beroep mag doen op vreemde kapitalen, is het niet noodzakelijk het grote publiek op de hoogte te

brengen van de volledige inhoud van de oprichtingsakte (10). Daarom zal de balans ter griffie van de rechtbank van koophandel neergelegd worden, zonder echter in het Staatsblad te verschijnen (11).

Tot hiertoe hebben wij de P.V.B.A. beschouwd als een personenvennootschap : een beperkt aantal vennoten, die vaak tot dezelfde familie behoren en geïnteresseerd zijn in de leiding van éénzelfde zaak, waarvan ze de knepen goed kennen omdat het vaak hun eigen zaak is die ze in gemeenschap hebben gebracht. Naast deze kenmerken intuïtu personae bestaan er verschillende aanrakingspunten met de intuïtu pecuniae.

In hoever is met andere woorden de P.V.B.A. een kapitaalvennootschap ?

De vennoten zijn slechts verbonden tot hun inbreng voor de verbintenissen van de vennootschap (12) en worden ook niet beschouwd handelaars te zijn (13). Het kapitalistisch element blijkt uit het belang dat de wet hecht aan een volledig afbetaald kapitaal van minstens 50.000,— fr. (14).

Voor de aansprakelijkheid van de zaakvoerders wordt verwezen naar de beschikkingen ten overstaan van de beheerders in de N.V. (15).

Voor de beraadslaging van de algemene vergadering, voor al dan niet verplicht toezicht op de vennootschap alsmede voor de opstelling en de goedkeuring van inventaris en balans, wordt verwezen naar de gelijkaardige bepalingen die de N.V. beheersen (16).

De P.V.B.A. is een vennootschap die aan haar leden het voordeel van de beperkte aansprakelijkheid aanbiedt, maar waarin niettemin het persoonlijk element een voorname rol speelt. Het is niet zonder reden dat de P.V.B.A. beschouwd wordt als een « société mixte » (17). Dit hybridisch karakter is van uitzonderlijk belang voor de interpretatie van de wet van 9 juli 1935 in het algemeen, en voor het ontleden van de oorzaken van ontbinding van de P.V.B.A. in het bijzonder.

Een tweede verwijzingsregel bij de uitlegging van bedoelde wet, is de toepassing van het gemeen recht, inzake vennootschappen, bij het stilzwijgen van de wet van 9 juli 1935 (18). En dus ook de toepassing — krachtens artikel 1 S.W. Vennt. — van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek. Het was inderdaad de

bedoeling een ontwerp in te dienen dat zijn plaats zou vinden in onze algemene wetgeving op de vennootschappen, waarvan het sectie VI uitmaakt. De Belgische wetgever, in tegenstrijd met de Franse en de Duitse, heeft geen afzonderlijk statuut geschapen voor de P.V.B.A. (19). Buiten de oorzaken van ontbinding door de wet zelf opgesomd, worden de beweeggronden, die in andere gevallen de ontbinding tot gevolg hebben, niet uitgesloten (20).

Vaak ook zal verwezen worden naar vreemde wetgevingen, aangezien de wet van 9 juli 1935 rijkelijk gebruik gemaakt heeft van de ondervinding door de andere landen op dit stuk opgedaan (21). In dit verband verdient de Franse wet van 7 maart 1925 een speciale vermelding.

I. Oorzaken van ontbinding gemeen aan alle vennootschappen.

A. Het verstrijken van de duur.

Iedere vennootschap eindigt, aldus artikel 1865 B.W., door verloop van de tijd waarvoor ze werd aangegaan. Deze termijn wordt vrij bepaald door de statuten, maar ten opzichte van de P.V.B.A. voegt de wet eraan toe dat die termijn de dertig jaar niet mag overtreffen (22). De duur moet vermeld worden in de akte van oprichting en in het uittreksel dat in de bijlagen van het Staatsblad verschijnt (23). De periode van 30 jaar schijnt lang genoeg te zijn om aan de P.V.B.A. de tijd te geven haar geldelijke belangen te beogen (24).

Iedere langere termijn die in de akte van oprichting zou bedongen worden, wordt herleid tot 30 jaar (25).

De duurtijd kan echter worden verlengd voor een nieuwe periode, verstrijkende binnen de 30 jaar na de verlenging. Deze verlenging moet tijdens de eerste termijn geschieden.

De laatste woorden van artikel 139 S.W. Venn. zijn in dit opzicht belangrijk en vermijden dat de nieuwe termijn slechts zou aanvangen na verloop van de eerste. Zoniet bestond de mogelijkheid dat de vennootschap, enkele dagen na haar oprichting, een verlenging van 30 jaar zou bekomen, waardoor ze praktisch gezien 60 jaar zou bestaan (26).

De verlenging is een wijziging aan de statuten, goedgekeurd door de algemene vergadering, in een authentieke akte vastgelegd en in uittreksel in het Staatsblad gepubliceerd (27).

Wanneer de statuten de verlenging verbieden, kan daartoe slechts overgegaan worden, na degelijke wijziging van dat speciaal punt van bedoelde oprichtingsakte (28).

Hebben de statuten niets omtrent de duur voorzien, dan blijft de P.V.B.A. bestaan, tot ze door de algemene vergadering ontbonden wordt, zonder ooit langer dan 30 jaar te mogen bestaan (29). De algemene vergadering beslist dan bij eenvoudige meerderheid. Zulkdanige beslissing tot ontbinding brengt inderdaad geen wijziging aan de statuten en de wet bepaalt evenmin dat de vennootschap van rechtswege 30 jaar duurt (30).

Er moet wel rekening gehouden worden met de artikelen 1869 en 1870 B.W. — krachtens artikel 1 B.W. toepasselijk — volgens dewelke de ontbinding steeds te goeder trouw moet geschieden (31). Werd er tot geen verlenging overgegaan, is de vennootschap, na verloop van de duur, van rechtswege ontbonden. « Elle meurt, » schrijft Resteau, « de sa mort naturelle » (32). Er is daartoe geen publicatie vereist. Zet de vennootschap nadien haar werkzaamheden voort, dan vormt ze een nieuwe vennootschap waarvan de rechter de

aard bepaalt. Aangezien zulke vennootschap onregelmatig is naar de vorm — er bestaan noch oprichtingsakten noch enige publicatie — zal ze beschouwd worden als een vennootschap onder gemeenschappelijke naam (33).

Een P.V.B.A. kan opgericht worden met het oog op de uitbating van een door de regering verleende vergunning, zonder — in strijd met artikel 102 S.W. Venn. — langer dan 30 jaar te leven (34).

Tenslotte wijzen we er nog op dat de termijn van 30 jaar niet bestaat in de Franse, noch in de Duitse, noch in de Luxemburgse wetgeving (35).

B. Het teniet gaan van de zaak of het volbrengen van de handeling.

De vennootschap neemt een einde door het verlies van de zaak die het voorwerp van haar uitbating uitmaakt (36).

Dit is een loutere toepassing van het gemeen recht: ieder contract moet een zaak tot voorwerp hebben (37), gaat de zaak die haar voorwerp uitmaakt teniet, dan verdwijnt het contract eveneens (38).

Door uitbreiding van het verzekeringswezen is de toepassing van deze regel zeer zeldzaam geworden. De uitbetaalde vergoeding vervangt de door toeval teniet gegane zaak, zodat de vennootschap haar uitbating kan verder zetten (39).

Men spreekt van het tenietgaan van de zaak in 3 volgende gevallen (40):

1. Verlies van het maatschappelijk kapitaal, op voorwaarde dat daardoor het maatschappelijk voorwerp zou verdwenen zijn (41). Is het verlies slechts gedeeltelijk, dan behoort het aan de rechter te beslissen of dit al dan niet overeen stemt met het verdwijnen van het voorwerp. De rechtbank zal oordelen in hoever het verlies van het kapitaal de verwezenlijking van het maatschappelijk voorwerp onmogelijk maakt (42). We staan dan voor een gerechtelijke ontbinding, waarvan het praktisch nut in de P.V.B.A. opgeheven wordt door de bewoordingen van het artikel 140 S.W. Venn.

2. Wanneer alleen het genot van een bepaalde zaak werd ingebracht en deze laatste door toeval verloren is gegaan (43).

3. Geeft ook aanleiding tot ontbinding van rechtswege, iedere absolute en definitieve hinderpaal, waardoor de uitbating onmogelijk wordt. Kan de vennootschap haar doel niet bereiken, zo heeft ze geen voorwerp meer (44). Een verlengde periode van onwerkzaamheid is onvoldoende: deze oorzaak tot ontbinding wordt enerzijds niet voorzien door artikel 1865, 2 B.W. en anderzijds vormt één oponthoud geen definitieve hinderpaal tot het voortzetten van de goede werking van de vennootschap (45).

De P.V.B.A. eindigt ook van rechtswege door het voltooiën van de verrichtingen waarvoor ze werd aangegaan. Dit veronderstelt één of meer welbepaalde handelingen die gepaard gaan met het bereiken van het vooropgesteld doel (46).

C. Vroegtijdige ontbinding.

We vinden hier de regel terug dat de gemeenschappelijke wil van de partijen kan teniet doen, hetgeen deze zelf had opgericht (47). Hieruit volgt dat de algemene vergadering, steeds, volgens de regels betreffende meerderheid en publiciteit — voorgeschreven voor een wijziging aan de statuten — de P.V.B.A. vóór het

verstrijken van de termijn, kan ontbinden (48). Zelfs wanneer de vennootschap niet voor een bepaalde termijn werd opgericht, beschikt de algemene vergadering over dezelfde bevoegdheid. De vennootschap bestaat tot ze door de hoge vergadering wordt ontbonden, vermits ze niet van rechtswege 30 jaar duurt. In feite is het geen vroegtijdige ontbinding meer, zodat zulke beslissing bij eenvoudige meerderheid zal genomen worden (49).

Ook hier geldt artikel 1134 B.W. in fine: de meerderheid mag nooit de ontbinding te kwader trouw uitspreken. Het contract van vennootschap moet, zoals ieder contract, te goeder trouw uitgevoerd worden en verbindt tot al de gevolgen die door de billijkheid, het gebruik of de wet haar volgens haar aard worden toegekend (50). Het contract van vennootschap veronderstelt het onderwerpen van het individueel belang aan het sociaal belang, zodat iedere beslissing, hoewel regelmatig naar de vorm, kan vernietigd worden wegens bedrog. De ontbinding van een P.V.B.A. door de algemene vergadering wordt als bedrieglijk beschouwd, wanneer die beslissing genomen werd door een meerderheid die gehandeld heeft in het uitsluitend belang van enkelen (51).

D. Vereniging van alle deelbewijzen in handen van één vennoot.

Wanneer alle deelbewijzen zich in handen van één enkele vennoot bevinden, zal de P.V.B.A., zoals alle vennootschappen, van rechtswege ontbonden zijn. Het gaat hier om een algemene oorzaak: krachtens artikel 1832 B.W. is de vennootschap een contract, hetgeen het samentreffen van de wilsuitingen van minstens twee personen daartelt. Het zopas vernoemd artikel zegt zelf: «... een contract waarbij twee of meer personen...» (52). Een overvloedige rechtspraak heeft zich ook in die zin uitgesproken (53). De vennoot die een overgrote meerderheid van deelbewijzen bezit, zonder echter alle deelbewijzen in zijn handen te verenigen, kan de ontbinding niet bewerkstelligen.

Er werd gevonnist dat de P.V.B.A. van rechtswege zal ontbonden zijn, zodra één van beide vennoten zich terugtrekt en zijn inbreng uit de zaak neemt. Wanneer er niets in gemeenschappelijk bezit gehouden wordt, bestaat er ook geen vennootschap meer (54).

Het feit van de verzameling van alle deelbewijzen zal blijken uit de verklaring van de enige eigenaar, die de vereffening moet ter kennis brengen. Bij gebrek van enige verklaring beschikken de derden over alle middelen van recht om de feitelijke vereniging der deelbewijzen aan te tonen (55). De bewijsvoering wordt vereenvoudigd doordat de deelbewijzen slechts kunnen overgedragen worden mits naleving van het artikel 126 S.W. Venn. en de overdracht zelf enkel tegenstelbaar is aan derden en aan de vennootschap, voor zover deze geschiedt overeenkomstig artikel 1690 B.W. (56).

Volgens artikel 178 S.W. Venn. wordt de aldus ontbonden vennootschap geacht voort te bestaan voor haar afrekening. De enige eigenaar is gerechtigd alle daden te stellen, in naam en voor rekening van de P.B.V.A., die nodig zijn voor de vereffening, maar geen andere. De afrekening dringt zich niet op tussen de vroegere vennoten, wel echter ten overstaan van de maatschappelijke schuldeisers. Door de vereniging van alle deelbewijzen in één hand wordt geen versmelting van het patrimonium van de vennootschap met dat van de enige eigenaar bewerkt. Krachtens art. 7 Hyp. Wet. blijft het maatschappelijk bezit het onderpand van de schuldeisers van de P.V.B.A. tot aan de sluiting van de ver-

effening, aangezien de vennootschap tot op dat ogenblik haar rechtspersoonlijkheid behoudt (57). De schuldeisers zullen hun rechten moeten doen gelden tegen de ontbonden vennootschap en niet tegen de enige eigenaar (58).

Inderdaad ter bescherming van hun belangen, is de vennootschap, gedurende de vereffening, eigenares gebleven van het maatschappelijk bezit. Om een einde te stellen aan de rechtspersoonlijkheid van de ontbonden P.B.V.A., zal de eigenaar de akte die de afsluiting van de vereffening vaststelt, doen publiceren (59).

Eenmaal ontbonden kan de P.V.B.A. niet meer herleven. Zelfs niet wanneer de vennoot-eigenaar enkele deelbewijzen zou afstaan aan een nieuwe eigenaar. De vennootschap moet heropgericht worden, alsof het een nieuwe P.V.B.A. gold (60).

Verschillende vreemde wetgevingen kennen het bestaan van vennootschappen met één enkele vennoot. Zie in dit verband de Duitse « Einpersonen Gesellschaften ». In Frankrijk moet iedere vennootschap uit minstens twee personen bestaan. In Nederland echter niet. In Engeland kent men de z.g.n. « One man Company » (61). Het is duidelijk dat de oprichting van een dergelijke vorm van vennootschap aanleiding kan geven tot talrijke bezwaren. Hierdoor wordt inderdaad aan de handelaar een uitstekend middel aan de hand gedaan om zijn verantwoordelijkheid te beperken (62).

E. Redenen van ontbinding voorzien in de statuten.

De vennootschap een contract zijnde, kunnen de oprichters in de akte bijkomende oorzaken van ontbinding bedingen (63). De vrijheid van de oprichters is in dit verband zeer groot, omdat de wetgever de mening toegedaan was dat zij, en later de algemene vergadering, het best geschikt waren om over het leven van de vennootschap te beslissen (64). De wet, wier bepalingen suppletief zijn, sluit de toepassingen niet uit van de beweeggronden die in andere gevallen de ontbinding tot gevolg kunnen hebben, krachtens de bij overeenkomst geregelde voorzieningen (65). Wanneer een conventionele oorzaak van ontbinding zich voordoet, is de P.V.B.A. ontbonden vanaf het ontstaan van die oorzaak, zonder enige tussenkomst van het gerecht of van de P.V.B.A. zelf (66).

II. Oorzaken in verband met het intuitus pecuniae.

Het kapitalistisch karakter van de P.V.B.A. komt ook tot uiting bij de classificatie van de oorzaken van ontbinding van deze vorm van vennootschappen. Er bestaat inderdaad een treffende gelijkenis tussen de artikelen 103 en 140 S.W. Venn. De P.V.B.A. richt zich nu naar de N.V. (67).

A. Verlies van meer dan de helft van het maatschappelijk kapitaal:

We hebben reeds gezien dat de algemene vergadering ten allen tijde de P.V.B.A. kan ontbinden, volgens de bij artikel 70 S.W. Venn. voorgeschreven vormen (68). Zodra de ½ van het maatschappelijk kapitaal verloren gegaan is, heeft de wetgever in artikel 140 S.W. Venn. een verplichte procedure ingesteld (69).

De zaakvoerders moeten de kwestie der ontbinding der vennootschap aan de algemene vergadering voorleggen, die daarover beraadslaagt op de wijze voorgeschreven voor de wijziging aan de statuten. De zaakvoerders moeten te dien einde de algemene vergadering bijeenroepen. De dagorde vermeldt het doel van de

bijeenkomst: het al dan niet voortzetten van de vennootschap (70). Zelfs indien de beheerders hiertoe niet zijn overgegaan, mogen de derden niet tussenkomen. Zij beschikken enkel over een vordering tot schade-vergoeding, gesteund op de hoofdelijke verantwoordelijkheid van de zaakvoerder, voor elke schade die zou voortvloeien uit het niet of laattijdig bijeenroepen van de algemene vergadering. Zulke vordering vindt haar grond in het artikel 132 S.W. Venn. waardoor de aansprakelijkheid van de zaakvoerders moet beoordeeld worden naar de criteria voorzien in artikel 62 van bedoelde wet.

De rechtbank die wel bevoegd is om, op aanvraag van de vennoten, de algemene vergadering bijeen te roepen, heeft niet het recht de ontbinding uit te spreken; dit is een attributieve bevoegdheid van de hoge vergadering (71). De regelen betreffende het stemrecht moeten strikt nageleefd worden. Alle deelbewijzen zijn stemgerechtigd (72). Wordt de ontbinding gestemd, dan zal het proces-verbaal, ter voldoening van artikel 12 S.W. Venn., autentiek zijn.

Wat verstaat men onder maatschappelijk kapitaal? Het is «le capital nominal statutaire actuel» (73). Het is het kapitaal waarvan het bedrag blijkt uit de statuten en uit de latere akten van wijziging aan de standregelen. Zolang het verlies enkel de reserves aantast, bestaat er geen reden om het artikel 140 S.W. Venn. toe te passen (74). Heeft de algemene vergadering de ontbinding niet uitgesproken, dan kan ze nog steeds op haar beslissing terug komen. In elk geval wordt ze opnieuw bijeengeroepen, zodra het:

B. Verlies van meer dan $\frac{1}{4}$ van het maatschappelijk kapitaal

wordt bereikt. De ontbinding wordt dan uitgelokt door een meerderheid die $\frac{1}{4}$ van het totaal aantal uitgegeven deelbewijzen bezit. We noteren onmiddellijk het verschil met het artikel 103 S.W. Venn., volgens hetwelk de vennoten die $\frac{1}{4}$ van de op de vergadering vertegenwoordigde deelbewijzen bezitten, de ontbinding kunnen uitspreken. De vennoten van de P.V.B.A., bij weigering van de algemene vergadering om op hun voorstel tot ontbinding in te gaan, mogen de voortijdige ontbinding niet zelf stemmen. Na vooraf, langs gerechtelijke weg, de belangrijkheid van het verlies te hebben doen bepalen, zullen zij de gerechtelijke ontbinding kunnen uitlokken (75). Eén enkele auteur wil met dit onderscheid geen vrede nemen: de wetgever heeft het verschil tussen de artikelen 103 en 140 S.W. Venn. niet gewild. Dit verschil is te belangrijk om aan de aandacht van de voorbereidende werkzaamheden te zijn ontsnapt. Welnu nergens, noch in de commissies, noch tijdens het debat in de Kamers werd dit onderscheid aangestipt. Het gaat hier enkel om een redactionele fout, waarmee de rechter geen rekening moet houden bij de toepassing van bedoeld artikel 140. Bij verlies van meer dan $\frac{1}{4}$ van het maatschappelijk kapitaal, zal de P.V.B.A. — steeds volgens deze auteur — ontbonden zijn door de beslissing van de vennoten die $\frac{1}{4}$ van de op de vergadering vertegenwoordigde deelbewijzen in handen hebben (76).

In Frankrijk, krachtens de wet van 14 juni 1938, is enkel het verlies van ten minste $\frac{1}{4}$ van het kapitaal een reden tot ontbinding. Wanneer de Duitse «Personen-Gesellschaft mit Beschränkter Haftung» door een te groot verlies van haar kapitaal, niet meer in staat is haar maatschappelijk voorwerp te bereiken, dan kan de gerechtelijke ontbinding uitgelokt worden door een groep vennoten die ten minste $\frac{1}{10}$ van het maatschappelijk kapitaal verenigen.

C. Het maatschappelijk kapitaal bedraagt geen 40.000,— fr. meer.

Door een amendement ingediend in de Senaat, werd aan het oorspronkelijk artikel 140 S.W. Venn. een derde lid toegevoegd. Het was de bedoeling van de wetgever te beletten dat het leven van een P.V.B.A., die opgericht werd met een kapitaal van 50.000 fr., na enkele jaren van financiële moeilijkheden, in gevaar zou gebracht worden. Het is inderdaad normaal dat een vennootschap in haar beginstadium een moeilijke periode doormaakt. Door een speelruimte te voorzien tussen het bedrag van het minimum-kapitaal en het bedrag bij hetwelk ieder belanghebbende de ontbinding mag aanvragen, wou men tegemoetkomen aan de latige aanpassingsjaren. De wetgever hoopte eveneens de oprichter door de bepaling van artikel 140 S.W. Venn. aan te zetten een kapitaal te voorzien dat hoger lag dan het wettelijk minimum van 50.000 fr. (77).

Ieder belanghebbende mag de ontbinding vorderen, zodra hij door alle middelen van recht heeft bewezen dat het maatschappelijk kapitaal geen 40.000 fr., meer bedraagt (78).

De commissaris, waarvan de aanstelling verplichtend is voor zover de P.V.B.A. meer dan 5 vennoten telt, op de hoogte van zulkdanig verlies en die nalaat de ontbinding te doen uitspreken, is verantwoordelijk voor de schade spruitende uit zijn onachtzaamheid. Er werd aangevoerd dat de afwezigheid van oorzakelijkheidsverband, tussen de fout van de commissaris en de aldus geleden schade door derden de verantwoordelijkheid van de commissaris onaangetast laat. Men steunde op het feit dat de algemene vergadering de ontbinding toch niet zou gestemd hebben, al had de commissaris het verlies van het maatschappelijk kapitaal veropenbaard. Deze stelling die geldt voor de N.V. werd echter niet weerhouden in de P.V.B.A., aangezien hier belanghebbende, wanneer het kapitaal onder de 40.000 fr. daalt, de ontbinding kan aanvragen. Zulke ontbinding wordt niet uitgesproken door een beslissing van de algemene vergadering, maar wel door de rechter (79).

III. Oorzaken van ontbinding gemeen aan het *intuitus personae*.

Gezien het belang van het persoonlijk element in de P.V.B.A. zullen een reeks oorzaken van ontbinding, eigen aan de personen-vennootschappen, hier hun toepassing vinden. Nochtans komen niet alle specifieke oorzaken in aanmerking. Want al is het *intuitus personae* overwegend, toch is het minder uitgesproken dan in de werkelijke personenvennootschappen (80).

A. Dood, onbekwaamheid of faillissement van een vennoot.

Gezien het tweeslachtig karakter van de P.V.B.A. worden deze oorzaken, voorzien in het artikel 1865, al. 3 en 4 B.W., niet toegepast op deze vennootschap.

Oorspronkelijk bevatte het ontwerp, in artikel 36, een uitdrukkelijke bepaling: «de familie-vennootschap is niet ontbonden door plaatsing onder curatele, failliet, staking van betaling of overlijden van één der vennoten, tenzij het door de statuten anders is bepaald» (81). Dit artikel werd niet behouden omdat het te algemeen was opgesteld, dan wanneer de ontbinding soms geboden is ten gevolge van een overdreven vermindering van het aantal vennoten of wegens hinderpalen die zich voordoen bij de afstand of bij de overdracht van de deelbewijzen. Bovendien volstaan de

artikelen 127 en 128 S.W. Venn. om te beletten dat men het persoonlijk karakter van de P.V.B.A. zou aanwenden ten bate van een automatische ontbinding (82). Men kan zich inderdaad afvragen waarom het artikel 128 S.W. Venn. een speciale procedure zou voorzien, indien de vennootschap door de dood van een vennoot zou ontbonden zijn (83). Waarom is de wetgever hier van het intuitus personae afgeweken? Om de moeilijkheden voortspruitende uit een ontbinding wegens overlijden te vermijden en ook om aan de P.V.B.A. een grotere stabiliteit en een hoger krediet te verlenen (84).

De toestand is dus zo dat het leven van de P.V.B.A. niet aangetast wordt door de dood van een vennoot, tenzij op onrechtstreekse wijze krachtens de bepalingen van artikel 128 S.W. Venn. — zie hierover trouwens verder — of tenzij de statuten de ontbinding zouden voorzien hebben ingeval één der vennoten komt te overlijden.

Quid indien een vennoot onbekwaam wordt? Wij menen dat deze oorzaak, evenals de dood, geen reden tot ontbinding van de P.V.B.A. zal zijn. Het oorspronkelijk artikel 36 behandelde deze oorzaken te zamen en er is blijkbaar geen reden om aan deze toestanden een verschillende oplossing te geven (85). Zekere auteurs, waarvan wij de mening om hoger aangehaalde redenen niet kunnen bijtreden, schrijven dat de onbekwaamheid van een vennoot de vennootschap van rechtswege ontbindt. Het artikel 1865 B.W. is krachtens artikel 1 S.W. Venn. van toepassing daar geen enkele uitdrukkelijke tekst het tegenovergestelde bepaalt (86). Wel geven ze toe dat het artikel 1865 B.W. niet van openbare orde is, zodat de statuten het voortleven van de vennootschap, spijs de onbekwaamheid van een vennoot, kunnen bedingen. In werkelijkheid en om alle betwistigen te vermijden is het aan te raden statutair het voortbestaan van de P.V.B.A. te bepalen (87).

Welke oplossing wordt voorgeschreven in geval van faillissement van een vennoot?

De P.V.B.A. beschikt over een eigen rechtspersoonlijkheid met een zelfstandig patrimonium, zodat het faillissement van een vennoot zonder invloed blijft op de vennootschap. De curator is bevoegd om de dividenden van de gefailleerde in ontvangst te nemen en om met de overige vennoten de weder-inkoop van diens deelbewijzen te regelen. Wordt op dit punt geen akkoord bereikt, dan zou men aldus tot de vervroegde ontbinding komen (88).

Dan wanneer de statuten de ontbinding in geval van overlijden, onbekwaamheid of faillissement van een vennoot kunnen voorzien, wordt in Frankrijk, door de wet van 7 maart 1925, artikel 36, deze mogelijkheid enkel voorgehouden tot het sterfgeval van een vennoot. In de Duitse Personen Gesellschaft mit Beschränkter Haftung, is het faillissement van een vennoot een voldoende reden om de P.V.B.A. te ontbinden.

B. Vervroegde ontbinding door de eenzijdige wil van één vennoot.

Opdat de bepaling van artikel 1865, alinea 5 B.W., kan toegepast worden, zijn er twee voorwaarden vereist: het moet gaan om een personenvennootschap, die opgericht is voor een onbepaalde duur. In hoeverre vervult de P.V.B.A. deze voorwaarden?

1. *Het moet gaan om een personenvennootschap*: er bestaat een neiging om de P.V.B.A. in dit opzicht gelijk te stellen met een personenvennootschap, gezien de moeilijkheden waarmee de overdracht van de deelbewijzen kan gepaard gaan. De Franse rechtspraak

is een andere richting uitgegaan, in een uitspraak van 9 december 1932 (89). Het artikel 1865 B.W. heeft tot doel te beletten dat een vennoot, zonder enige mogelijkheid tot verweer, zijn fortuin, dat hij in de vennootschap had belegd, zou zien teniet gaan. Dit artikel dient, in de geest van de wetgever, niet toegepast te worden op een vorm van vennootschap waar het risico voor de vennoot nooit zijn eigen inbreng kan overtreffen. Moest het recht van vervroegde ontbinding wel toegekend worden aan alle vennootschappen waar de overdracht van aandelen of deelbewijzen aan bepaalde voorwaarden onderworpen wordt, dan zouden deze vennootschappen een levensduur hebben die in grote mate afhankelijk zou zijn van de willekeur van één vennoot.

2. *De vennootschap is opgericht voor onbepaalde duur*: de vervroegde ontbinding door éézijdige wilsverklaring is inderdaad gesteund op de gedachte dat de vrijheid van de mede-contractant primeert op de onherroepelijkheid van dit contract (90).

Aangezien de P.V.B.A. in België, in tegenstelling met wat in Frankrijk en Duitsland voorzien is, niet voor een onbepaalde duur mag worden opgericht, is die vorm van ontbinding hier uitgesloten. De vervroegde ontbinding kan niet uitgelokt worden door de éézijdige wilsverklaring van een vennoot, maar wel door de algemene vergadering in de vormen voorgeschreven door het artikel 70 en volgende S.W. Venn. (91).

C. De artikelen 127 en 128 S.W. Venn., of een onrechtstreekse manier van ontbinding.

Het kapitaal in de P.V.B.A. wordt vertegenwoordigd door en is verdeeld in deelbewijzen (92). Juist om het onderscheid tussen de overdraagbaarheid van de aandelen en de eisen gesteld door artikel 126 S.W. Venn. aan te stippen, heeft de wetgever de benaming « deelbewijzen » ingevoerd (93).

Behoudens de in artikelen 126 S.W. Venn. voorziene gevallen, moet de overdracht worden goedgekeurd door een dubbele meerderheid van de vennoten. Weigeren zij om willekeurige reden hun toestemming te verlenen, dan zal de bevoegde rechter, zetelende in kortgeding, een termijn van drie maanden vaststellen om andere kopers te vinden. Zo de afkoop dan niet heeft plaatsgehad, kan de overdrager binnen de 40 dagen, ingaande na een termijn van drie maanden, de ontbinding vorderen (94).

Zo kan het faillissement van een vennoot, wanneer de nieuwe eigenaar van de in beslag genomen deelbewijzen niet wordt aanvaard, onrechtstreeks de ontbinding tot gevolg hebben (95).

De erfgenamen en legatarissen, aan wie de toestemming wordt geweigerd en wier deelbewijzen binnen de drie maanden — ingaande vanaf een ter post aangegetekende aanvraag — niet werden afgekocht, hebben het recht de ontbinding te vorderen binnen de 40 dagen na bedoelde termijn (96). Zekere auteurs, waaronder J. Van Rijn en Ch. Resteau, menen dat de erfgenamen en legatarissen de ontbinding mogen aanvragen gedurende 30 jaar en niet enkel gedurende een periode van 40 dagen volgende op die eerste termijn van drie maanden (97), tenzij zij stilzwijgend van dit recht zouden afstand gedaan hebben. Wij zijn echter de mening toegedaan, zoals trouwens ook Prof. L. Frédérig, dat dit recht enkel gedurende 40 dagen aan de erfgenamen en legatarissen wordt toegekend. Waarom een onderscheid maken tussen artikel 127 en artikel 128 S.W. Venn. (98)? Men kan de P.V.B.A. toch niet

gedurende 30 jaar in de onzekerheid laten of al dan niet de ontbinding zal gevorderd worden. Duidelijkheidshalve voegen wij er nogmaals aan toe dat het hier enkel gaat om erfgenamen en legatarissen, voor zover zij niet onder de uitzonderingen bedoeld bij artikel 126 S.W. Venn. vallen.

Zo ook kan het overlijden van een vennoot, indien zijn erfopvolgers niet worden aanvaard, onrechtstreeks de ontbinding teweeg brengen.

Wordt de ontbinding uitgesproken, dan hebben de vennoten die zich op de algemene vergadering tegen de overdracht niet hebben verzet, een verhaal gesteund op artikel 1382 B.W. tegen de vennoten die, door hun willekeurige weigering, de ontbinding hebben veroorzaakt (99).

D. Het huwelijk van de twee enige vennoten.

Stellen we een P.V.B.A. bestaande uit een mannelijke en een vrouwelijke vennoot. Beide huwen. De vennootschap die regelmatig werd opgericht en goed werkte, is door het huwelijk van de enige mannelijke vennoot met de enige vrouwelijke vennoot, nietig. Deze ontbinding is absoluut en van openbare orde. De P.V.B.A. is onmiddellijk ontbonden. Men heeft wel eens getracht de nietigheid te doen vervangen door de hoofdelijke aansprakelijkheid van de oprichters voor alle maatschappelijke verbintenissen totdat de vennootschap ten minste drie leden zou tellen (100). Deze bepaling is in dit geval niet van toepassing omdat het artikel 123 S.W. Venn. zich plaatst op het ogenblik van de stichting, dan wanneer het huwelijk van de twee enige vennoten zich voordoet nadat de vennootschap regelmatig werd opgericht (101). Met het artikel 119 S.W. Venn. heeft de wetgever willen vermijden dat een vennootschap opgericht wordt tussen leden die niet volledig onafhankelijk van elkaar zouden beslissen: en ook om een toegeving te doen aan de fractie die gekant was tegen iedere vorm van vennootschap tussen echtgenoten (102). De toevoeging achteraf van een derde vennoot kan aan de nietigheid niets meer verhelpen.

Het huwelijk is enkel dan een reden tot nietigheid van de P.V.B.A., wanneer de vennoten huwen na de oprichting. Een vennootschap, bestaande uit twee vennoten die reeds gehuwd waren op het ogenblik van de stichting, bestaat geldig. De echtgenoten echter zijn dan hoofdelijk verantwoordelijk voor alle verbintenissen van de P.V.B.A. totdat een derde vennoot zich aan hen zal toevoegen (103).

E. Vervroegde ontbinding wegens gegronde redenen.

Is het artikel 1871 B.W. dat de vervroegde ontbinding wegens gegronde reden toelaat, toepasselijk op de P.V.B.A.?

Deze vraag stelt zich met des te meer reden waar het artikel uitsluitend voorbehouden is aan personenvennootschappen. Het is dan de enige mogelijkheid waarover de vennoot beschikt om de ontbinding te bekomen, zonder het eenparig akkoord der overige vennoten te moeten afwachten om de statuten te wijzigen (104). De Belgische rechtspraak en rechtsleer weigeren het artikel 1871 B.W. toe te passen op de kapitaalvennootschappen. Iedere statutaire wijziging wordt er getroffen door een speciaal daartoe bevoegd orgaan: de algemene vergadering, beslissend bij dubbele meerderheid. De toepassing van voornoemd artikel zou haar juist die bevoegdheid ontnemen ten voordele van de rechtbank. Dit is in tegenstrijd met het algemeen principe dat de regelen van het B.W.

slechts van kracht zijn voor zover het handelsrecht niet het tegenovergestelde bepaalt (105).

In Frankrijk wordt dit onderscheid niet gemaakt en is de toepassing van art. 1871 B.W. algemeen op alle vennootschappen (106). Wel wordt er toegegeven dat, aangezien de goede verstandhouding tussen de vennoten in de kapitaalvennootschappen van minder belang is, — de meerderheid voert toch het hoge woord — bedoeld artikel in de vennootschappen intuitu pecuniae slechts uitzonderlijk zal ingeroepen worden. De ontbinding wegens gegronde redenen zal dan slechts aanvaard worden, wanneer er via gerechtelijke tussenkomst een einde moet gemaakt worden aan onoverkomelijke moeilijkheden (107). Zo b.v., ingeval de onenigheid iedere verdere winstgevende bedrijvigheid uitsluit (108).

Alhoewel de algemene vergadering bij dubbele meerderheid de ontbinding kan uitspreken van de P.V.B.A. en spijs de overdraagbaarheid der deelbewijzen, zal nochtans, wegens het persoonlijk element van deze vennootschap en het noodzakelijk daarmee gepaard gaande onderling vertrouwen tussen de vennoten, het art. 1871 B.W. ook in België op de P.V.B.A. toegepast worden (109). De P.V.B.A. is een vennootschap van gemengde aard: maar de aanwezigheid van het intuitu personae kenmerk is voldoende om de ontbinding wegens gegronde redenen te weerhouden. Wegens haar verwantschap met de kapitaalvennootschappen, zal de rechter bij de beoordeling van die redenen zich strenger tonen dan in de zuivere personenvennootschappen (110).

Het recht de vervroegde ontbinding wegens gegronde redenen aan de rechtbank aan te vragen is van openbare orde. Dit recht kan niet worden beperkt, noch kan een vennoot er op voorhand afstand van doen. Is ongeldig, elk statutair beding volgens hetwelk iedere vordering tegen de vennootschap gericht, eerst aan de algemene vergadering moet worden voorgelegd (111).

Normaal wordt aangenomen dat het art. 1871 B.W. in verband moet gebracht worden met het art. 1134 B.W.: komt een vennoot, in een wederkerig contract, aan zijn verplichtingen te kort, dan heeft de verbintenis van de tegenpartij geen oorzaak meer en zal het contract van vennootschap ontbonden worden (112).

De rechtbank beslist souverain in welke mate de aangehaalde redenen voldoende ernstig zijn, rekening houdend met het tweeslachtig karakter van de P.V.B.A. Het gaat hier om een feitelijke vraag, waarover de rechter alleen ten gronde beschikt (113).

Welke zijn nu die gegronde redenen? — « les justes motifs » — waarop de vennoot zich moet beroepen om de vervroegde ontbinding van de P.V.B.A. te bekomen?

Ter wille van de systematiek onderscheiden we twee groepen:

I. Gebrek aan samenwerking:

Al deze redenen staan min of meer in verband met het « affectio societatis ». De P.V.B.A. wordt ontbonden wanneer de noodzakelijke geest van samenwerking verdwenen is. « Cet article se justifie par la nature même du contrat qui suppose une confraternité, un effort commun, une communauté d'intérêts » (114).

a) ernstig meningsverschil tussen de vennoten: dit is veruit de voornaamste en meest ingeroepen reden. De samenwerking is onmogelijk in een sfeer van achterdocht en ruzie (115).

Voorwaarden:

1. erge onenigheid waardoor iedere voordelige uitbating onmogelijk wordt (116). Worden als dusdanig door de rechtbank weerhouden.

— de echtgenoot-vennoot krijgt geen toegang, tijdens de procedure tot echtscheiding, tot de woning van zijn vrouw, waar de maatschappelijke zetel gevestigd is (117);

— weigering, na devaluatie, het maatschappelijk kapitaal aan te passen (118);

— onrechtmatige herroeping van de bevoegdheid aan een statutair benoemde zaakvoerder verleend (119).

2. Het meningsverschil mag niet veroorzaakt zijn door de eiser. Het ware hem dan inderdaad een te gemakkelijk middel om de ontbinding te bekomen (120).

3. De vordering tot ontbinding die een verbreking van het contract beoogt, moet gericht zijn tegen alle aan het contract deelnemende partijen (121).

b) *gebrekkelig beheer*: ten gevolge van ziekte of onbekwaamheid kan de vennoot de hem toevertrouwde functies niet meer uitoefenen. Deze reden is uitdrukkelijk voorzien door het art. 1871, alin. 2 B.W. De vennoot onder gerechtelijke raad wordt met de onkwamen gelijkgesteld.

Door zware ziekte vervalt het wezenlijk bestanddeel van de samenwerking en is het voortbestaan van de vennootschap uitgesloten (122).

c) *wanprestatie van een vennoot*: ieder vennoot is verplicht een inbreng te storten. Hetzij hij het gehele bedrag stort bij de oprichting, hetzij hij regelmatig, en in elk geval op beslissing van de vennootschap, gedeeltelijke stortingen doet. Het is voor de vennootschap inderdaad van essentieel belang te kunnen rekenen op de sommen waartoe de vennoten zich verbonden hebben. Blijft een van hen in gebreke, dan kan de vervroegde ontbinding om gewettigde redenen worden aangevraagd. Wordt beschouwd als een ernstig meningsverschil de betwisting onder vennoten omtrent de overschatting van eigen inbreng (123).

d) *slechte geest van samenwerking*: wanneer een vennoot of een meerderheid enkel haar eigen belangen nastreeft, ten nadele van die van de P.V.B.A. Zie in dat verband de art. 1134 en 1833 B.W. (124).

e) *vijandelijke nationaliteit*: in oorlogstijd kan de nationaliteit van een vennoot een reden tot vervroegde ontbinding zijn. Hoe zou men zich een vruchtbare samenwerking kunnen inbeelden tussen vennoten die onderdanen zijn verschillende naties die tegen elkaar in oorlog trekken? (125).

II. Aanhoudend verlies:

Dan wanneer in de personenvennootschappen het aanhoudend verlies een voldoende reden is om tot de vervroegde ontbinding te komen, is dat niet het geval in de P.V.B.A. We staan hier eens te meer voor een vraagstuk waarvan de oplossing afhankelijk is van het gemengd karakter van de P.V.B.A. Wanneer eensdeels het art. 1871 B.W. op deze vennootschap van toepassing is, om redenen van het intuitus personae-element, ten opzichte van de onderlinge verhouding tussen vennoten, zal anderdeels een van de specifieke redenen, voorzien door vernoemde wetsbepaling, uitgesloten zijn om wille van een uitdrukkelijk artikel, analoog aan de regeling van gelijkaardig probleem in de kapitaalvennootschappen (126).

Inderdaad, de gevallen voorzien door het art. 1871 B.W. zijn slechts toepasselijk voor zover de wetten op de vennootschappen niet het tegenovergestelde bepalen. Van zodra een wet van algemene draagkracht in tegenstrijd staat met een bijzondere wet, is het deze laatste die de voorkeur verdient (127). De bepalingen van het B.W. zijn suppletief (128) en moeten onderdoen voor het art. 140, S.W. Venn., analoog aan het art. 105

S.W. Venn: dit artikel heeft tot doel de houders van deelbewijzen te beschermen tegen een te groot verlies.

Waarom deze speciale protectie?

Het gaat om een beschermingsmaatregel, eigen aan de kapitaalvennootschappen en beantwoordend aan specifieke noden van deze vennootschappen (129). « Les règles habituelles du droit fléchissent ou même disparaissent devant la nécessité des buts spéciaux à réaliser pour obtenir le bon fonctionnement des sociétés. » (130).

Zolang de helft van het maatschappelijk kapitaal niet verloren gegaan is, is er geen reden tot ontbinding, tenzij de statuten de vervroegde ontbinding zouden voorzien hebben « Il n'y a pas lieu de s'alarmer outre mesure de pertes qui laissent la moitié du capital debout. » (131).

De P.V.B.A., zoals de N.V., beschikt over een algemene vergadering om over de vervroegde ontbinding uitspraak te doen. Buiten de door de wet aangehaalde gevallen, kan de rechtbank geen beslissing vellen in zaken die tot de uitsluitende bevoegdheid ressorteren van de hoge vergadering. Het art. 140 S.W. Venn. kent aan de rechter deze bevoegdheid slechts toe na het verlies van de 3/4 van het maatschappelijk kapitaal (132).

Aldus hebben we getracht het belang van het gemengd karakter van de P.V.B.A. tot uiting te doen komen in deze korte studie over de oorzaken van ontbinding en hebben we tevens gepoogd de nadruk te leggen op de belangrijkheid van dit onderscheid.

H. VAN DEN BERGH, Dr. Jur.

(1) C. Prouvost, Le régime juridique actuel de la s.a.r.l., p. 264; Enc. Dal. v° s.a.r.l., n° 681.

(2) Parl. Besch. Kamer 1934-35, nr. 169, Senaat 1931-32, nr. 59 en 1934-35, nr. 29; Parl. Hand. Kamer, 1930-31, p. 475, 577, 1209, 1215; Senaat 1931-32, p. 933.

(3) Over de werkelijke draagwijdte van het intuitus personae en het intuitus pecuniae; zie P. Demeur in R.P.S. 1955, p. 203; C. Prouvost, O.C. p. 39.

(4) Art. 119 S.W. Venn.; Parl. Handel. Kamer, 1930-31, p. 532; L. Frédericq, Traité de droit commercial belge, IV, p. 195.

(5) Art. 117 S.W. Venn.

(6) Art. 125 S.W. Venn.

(7) Art. 131 S.W. Venn.

(8) Art. 126 S.W. Venn.

(9) Art. 129 S.W. Venn.

(10) Art. 6 S.W. Venn.; Parl. Handel. Kamer 1930-31, p. 1210.

(11) Art. 138 S.W. Venn.; J. Van Rijn, « Principes de droit comm. » II, p. 5.

(12) Art. 116 S.W. Venn.; L. Frédericq, O.C. IV, p. 197.

(13) J. Van Houtte in A.P.R. p. 23.

(14) Art. 120 S.W. Venn.

(15) Art. 132 S.W. Venn.

(16) Art. 133, 134, 136, 137: uitgezonderd art. 137 in fine: de balans wordt niet in het Staatsblad gepubliceerd.

(17) A. Tschoffen, « Les S.P.R.L. », p. 35: « Elle occupe dans notre droit une place à part. Elle réunit harmonieusement les signes distinctifs tant des sociétés de personnes que des sociétés de capitaux; mais cette union est à tel point équilibrée qu'on ne pourrait la ranger ni sous l'une ni sous l'autre rubrique. Elle en constitue en réalité l'intermédiaire. » R. Derijcke in B.J. 1930, Kol. 194; Sirey 1933, II, 85 met noot: Comm. Rochefort sur Mer, 8 juli 1932.

(18) Parl. Handel. Kamer 1930-31, p. 1309.

(19) Idem, p. 475; Parl. Besch. Senaat 1934-35, nr. 25, p. 6.

(20) Parl. Besch. Kamer, 1927-28, nr. 293, p. 36.

(21) B. Van der Esch, « Vergelijkend Vennootschapsrecht », p. 75; C. Vullers in R.P.S. 1932, p. 80; J. Van Houtte, O.C., p. 26.

(22) Art. 139, Samengeschatelde Wetten Venn.

(23) Art. 7, b, 7° idem; L. Frédericq, O.C. V, p. 939; E. Mallien, de p.v.b.a., p. 105.

(24) Parl. Besch. Kamer, 1930-31, nr. 160.

(25) Ch. Resteau, traité des s.a., IV, p. 59.

(26) M. Loir, « les s.p.r.l., traité et formulaire », p. 681; Ch. Resteau « Les s.a. devant les lois belges » III, p. 545.

(27) L. Frédericq, O.C. V, p. 842; J. Van Rijn, O.C. I, p. 240; guide des sociétés v° s.p.r.l. n° 349; Gain et Delaist, les s.a.r.l., p. 174.

(28) M. Loir, O.C., p. 681.

(29) De Cuyper, Naamloze- en personenvennootschappen, p. 172.

(30) L. Frédericq O.C. V, p. 843 en 939; A. Tschoffen, O.C.

p. 181; Ch. Resteau O.C. IV, p. 63; R.P.D.B. v° s.p.r.l. n° 332.

(31) Ch. Resteau, les s.p.r.l., p. 263.

- (32) Ch. Resteau, O.C. IV, p. 65; R.P.D.B., vº, s.p.r.l., nº 335.
- (33) Kooph. Brussel, 16 maart 1950, in Jur. Comm. Brux. 1951, p. 9.
- (34) L. Frédericq, O.C. V, p. 939 en R.P.D.B., vº, s.p.r.l., nº 330.
- (35) Voor Frankrijk: Gain et Delaisi, O.C., p. 175; voor Luxemburg: L. Metzler, in R.P.S. 1933, nr. 3341.
- (36) J. Van Houtte, O.C. nº 271; Nouvelles droit comm. III, nº 674; Rep. Dal, vº société, nº 998. Kooph. Brussel, 21 april 1949 in Jur. Comm. Brux. 1949, p. 337.
- (37) Art. 1126, B.W.
- (38) Cass. 11 november 1915, Pas. 1915 I, 483; R.P.D.B., vº s.p.r.l., nº 344.
- (39) L. Frédericq, O.C. IV, p. 385; E. Thaller, traité général de droit comm., I, p. 754.
- (40) H. De Page, traité élémentaire, V, nº 100, p. 104.
- (41) Duquesnoy, Causes de dissolution pour justes motifs. Thèse, Lille 1926, p. 123 e.v. Brussel, 13 mei 1957 in J.T. 1957, 418; Comm. Seine, 16 maart 1955, S. 1954, II, 117.
- (42) Rep. Dal., vº société, nr. 1011 en 1013.
- (43) H. De Page, O.C.V., p. 85; Art. 1867, B.W.
- (44) L. Frédericq: O.C.V., p. 842.
- (45) In tegenstelling met het Engels recht, waar een onderbreking van minstens één jaar, de vereffening tot gevoig heeft. Zie Compagnies Consolidation Act, Sectie 129.
- (46) M. Loir, O.C., p. 682; Brussel, 22 februari 1922, Pas. 1922, II, 155.
- (47) Pic et Baratin, des s.p.r.l., p. 450; E. Thaller O.C., I, p. 741; Rep. Dal. vº Société, nr. 1027.
- (48) J. Van Houtte, O.C., nr. 272; R.P.D.B. vº s.p.r.l., nr. 334.
- (49) L. Frédericq, O.C. V, p. 939; en zie ook voetnota nr. 29.
- (50) Art. 1135, B.W.
- (51) Brussel, 28 februari 1952, in R.P.S. 1954, p. 316.
- (52) L. Frédericq, O.C. IV, p. 386 en V, p. 942; Escarra, Les sociétés comm., I, p. 531; J. Van Rijn, O.C. I, p. 241; Encycl. Dal. vº s.a.r.l., p. 670; Ch. Resteau: les s.p.r.l., p. 264; P. Demeur in R.P.S. 1924, p. 181; Pic et Baratin, O.C., p. 447; M. Loir, O.C., p. 683.
- (53) Cass., 5 januari 1911, Pas. 1911, I, 68; Cass., 31 mei 1951, Pas. 1951, I, 665; Cass. 7 oktober 1958, R.P.S. 1959, p. 18; Cass. Frankrijk, 21 november 1955 in «revue des sociétés» 1956, p. 145; Luik, 17 febr. 1950, in R.P.S. 1950, p. 198; Gent, 5 maart 1954, in R.W. 1954-55, 421; Kooph. Brussel, 2 febr. 1950, in R.P.S. 1950, p. 276; en 13 oktober 1951, Pas. 1952, III, 64; en 25 augustus 1955 in R.P.S.; 1955, p. 112; Besançon, 26 april 1951, Dal. 1951, 636 met noot van Ripert.
- (54) Kooph. Luik, 2 oktober 1950, in R.P.S. 1951, p. 31.
- (55) M. Loir, O.C., p. 685; F. Gilson, R.P.S. 1924, p. 57.
- (56) Parijs, 14 november 1932, in Dal. 1934, II, 119.
- (57) Cass. 7 oktober 1958, in R.P.S. 1959, p. 18, en A. Tschoffen, O.C., p. 69.
- (58) Kooph. Brussel, 2 febr. 1950, in Rev. Crit. Jur. Belge, 1954, p. 229.
- (59) Kooph. Brussel, 13 oktober 1951: idem.
- (60) Guide des sociétés, nº 350.
- (61) P. Chevalier «Commentaire pratique de la loi du 9 juillet 1935», p. 35.
- (62) M. Wijnen, «Exposé comparatif», p. 7; E. Mallien, O.C., p. 8.
- (63) L. Frédericq, O.C. IV, p. 64.
- (64) Parl. Besch. Kamer, 1927-28, nr. 293, p. 3.
- (65) Idem, p. 36; P. Chevalier, O.C., p. 176.
- (66) P. Chevalier, O.C., p. 182.
- (67) L. Frédericq, O.C. V, p. 940.
- (68) Art. 136; S.W. Venn.; zie tevens het behandelde hoofdstuk supra. Vervroegde ontbinding.
- (69) P. Chevalier, O.C., p. 178.
- (70) M. Loir, O.C., p. 690; G. De Cuyper, O.C., p. 173; P. Blanc, «De la perte des 3/4 du capital social dans les s.a.», p. 105.
- (71) Cass., 22 jan. 1903, Pas. 1903 I, 90; L. Frédericq, O.C. V, p. 850; Ch. Resteau, «Les s.a. devant les lois belges» III, p. 557; Wauwermans, «Manuel pratique des s.a.», p. 562.
- (72) R. Piret in Jur. Prud. Brux. 1935, p. 394; J. Van Houtte, O.C., nr. 274.
- (73) L. Frédericq, O.C. V, p. 848; G. De Cuyper, O.C., p. 173.
- (74) Parl. Besch., Kamer 1930-31, nr. 32, p. 4.
- (75) Art. 140, S.W. Venn.: Kooph. Oostende, 27 november 1947, R.W. 1948-49, 468; Ch. Resteau «Les s.p.r.l.» p. 381.
- (76) A. Tschoffen, O.C., p. 184.
- (77) Parl. Besch. Senaat, 1934-35, nr. 25, p. 19.
- (78) L. Frédericq: O.C. V, p. 941; Ch. Resteau: «Les s.p.r.l.», p. 266.
- (79) Luik, 2 april 1958, in Jur. Cour d'Appel, Liège 1958, p. 258.
- (80) L. Frédericq, O.C. V, nr. 661; J. Van Houtte, O.C., nr. 276; M. Loir, O.C., p. 688; R. De Rijke, B.J. 1930, Kol. 194; Pic et Baratin, «Des s.p.r.l.», p. 456; Encycl. Dal., vº, S.A.R.L., nr. 684.
- (81) Parl. Besch. Kamer, 1927-28, nr. 17 en Senaat 1930-31, nr. 116.
- (82) Parl. Besch. Senaat, 1934-35, nr. 25, p. 19.
- (83) J. Van Rijn, O.C. I, p. 211; M. Loir, O.C., p. 687; J. Van Houtte, O.C., nr. 276.
- (84) A. Servais in R.P.S. 1926, nr. 2678.
- (85) M. Loir, O.C., p. 687; Gain et Delaisi, O.C., p. 177.
- (86) Ch. Resteau, «les s.p.r.l.», p. 267; R.P.D.B., vº, s.p.r.l., nr. 345.
- (87) L. Frédericq, O.C. V, p. 941.
- (88) E. Mallien, O.C., p. 106. F. Paridant, in R.P.S. 1925, p. 135; A. Tschoffen, O.C., p. 182.
- (89) Dal. 1944, 78 met noot van G. Gabolde; Douai, 5 juli 1951, in Dal. 1952, Som. 4.
- (90) L. Frédericq, O.C. IV, p. 399; H. De Page, O.C. V., p. 100; C. Prouvost, O.C., p. 256.
- (91) J. Van Rijn, O.C. I, p. 244; M. Loir, O.C., p. 688.
- (92) Art. 124, S.W. Venn.
- (93) L. Frédericq, O.C. IV, p. 321 en V., p. 905; Parl. Besch. Senaat 1934-35, nr. 25, p. 12.
- (94) Art. 127, S.W. Venn.; J. Van Rijn, O.C. II, p. 50.
- (95) C. Vuiliers in R.P.S. 1932, nr. 3206; Parl. Besch. Sen. 1934-35, nr. 25, p. 15 en P. Chevalier, O.C., p. 89.
- (96) Art. 128, S.W. Venn.
- (97) J. Van Rijn, O.C. II, p. 29; Ch. Resteau: «les s.p.r.l.», p. 173.
- (98) L. Frédericq, O.C. V, p. 917; J. Van Houtte, O.C., nr. 277.
- (99) M. Loir, O.C., p. 221.
- (100) Art. 123, al. I, S.W. Venn.
- (101) Kooph. Brussel, 11 december 1950, in Jur. Prud. Comm. Brux. 1951, p. 370; A. Tschoffen, O.C., p. 63 en 69.
- (102) Parl. Besch. Senaat 1934-35, nr. 25, p. 9.
- (103) L. Frédericq, O.C. V, p. 887; J. Van Rijn, O.C. II, p. 16; J. Van Houtte, O.C. nr. 51; A. Tschoffen, O.C., p. 70.
- (104) Copper-Royer: Traité des s.a. IV, nº 659bis; en Thauer, O.C., nr. 700.
- (105) Charleroi, 17 april 1902, Pas. 1902, III, 281; L. Frédericq, O.C. V, p. 844; Ch. Resteau: les s.a. devant les lois belges», III, p. 571; M. Loir, O.C., p. 694; Nouvelles droit comm. III, nr. 3232; R.P.D.B. vº, s.a., nr. 2149.
- (106) Gain et Delaisi, O.C., nr. 100; voor een volledig onderscheid tussen de tendenz van de Belgische en de Franse rechtspraak, zie Coppen, in R.P.S. 1954, nr. 4398.
- (107) Comm. Seine, 26 febr. 1926, Dal. 1928, II, p. 26 met noot van Pic.
- (108) L. Frédericq, O.C. V, p. 843; C. Prouvost, O.C., p. 262. Besançon, 3 nov. 1954, R.P.S. 1955, p. 259.
- (109) J. Van Rijn, I, p. 243 en II, p. 49; J. Van Houtte, O.C., nr. 278; Brussel, 2 juni 1944, in R.P.S. 1948, p. 59; Kooph. Gent, 10 jan. 1952, R.W. 1951-52, 1147; Kooph. Kortrijk, 26 dec. 1953, R.W. 1954-55, 623; Kooph. Brussel, 5 maart 1954, Jur. Comm. Brux. 1954, p. 255; Kooph. Brussel, 4 jan. 1958, Jur. Comm. Brux. 1958, p. 241.
- (110) Brussel, 2 juni 1944, R.P.S. 1948, p. 59; Parijs, 16 dec. 1942, Dal. 1944, 77.
- (111) Cass. Frankrijk, 23 jan. 1950, Dal. 1950, 300; Cass. Frankrijk, 3 febr. 1930, S. 1930, I, 131: «Il s'agit d'un droit personnel garanti à chaque associé dans un intérêt d'ordre public et auquel les statuts ne peuvent déroger».
- (112) L. Frédericq O.C. IV, p. 400; H. De Page, O.C. V, p. 105; C. Prouvost, O.C., p. 247; Duquesnoy, O.C., nr. 193.
- (113) J. Van Rijn, O.C. I, p. 243; H. De Page, O.C. V, p. 106; C. Prouvost, O.C., p. 254; Pic et Baratin, O.C., p. 452; Parijs, 6 december 1938, Dal. Hebdom. 1939, 179; noot van Pic in Dal. 1928, II, 26.
- (114) L. Frédericq, O.C. IV, p. 122; H. De Page, O.C. V, p. 105.
- (115) Duquesnoy, O.C., p. 72: «La société s'embourbe ou se disloque, selon que les volontés des parties se contentent de s'annihiler réciproquement ou qu'elles cherchent à entraîner la société, chacune dans la direction qui lui paraît préférable».
- (116) Luik, 21 april 1910, J.T. 1910, 732; Kooph. Brussel, 1 juni 1946, R.P.S. 1947, nr. 3932; Kooph. Kortrijk, 26 dec. 1953, R.W. 1954-55, 623; Kooph. Brussel, 5 maart 1954, Jur. Comm. Brux. 1954, p. 255; Kooph. St-Niklaas, 19 februari 1957, R.W. 1957-58, 1305. Grenoble, 5 oct. 1955, Rev. des Soc. 1957, 159; Lyon, 10 februari 1958, Rev. des Soc. 1959, 49.
- (117) Kooph. Brussel, 5 maart 1954, Jur. Comm. Brux. 1954, p. 251.
- (118) Douai, 13 maart 1947, Dal. 1947, 275.
- (119) Kooph. Gent, 10 jan. 1952, R.W. 1951-52, 1147.
- (120) Kooph. Brussel, 4 jan. 1958, Jur. Comm. Brux. 1958, p. 242; Guide des soc. nr. 350/I; Duquesnoy, O.C., p. 81; Rep. Dal. vº s.a.r.l., nr. 739; J. Van Houtte, O.C. nr. 278; Luik, 23 jan. 1928, Jur. Cour. d'Appel Liège 1928, p. 57.
- (121) L. Frédericq, O.C. V, n. 661; Kooph. Gent, 10 juni 1948, R.W. 1948-49, 596.
- (122) Gent, 22 dec. 1960, R.W. 1960-61, 1239.
- (123) Cass. Frankrijk, 7 dec. 1936, Gazette du Palais 1937, I, 159.
- (124) Kooph. Gent, 16 jan. 1907, R.P.S. 1907, p. 159; A. Tschoffen, O.C., p. 182.
- (125) Wahl, Journal des sociétés 1916, 153 e.v.
- (126) cfr. Artt. 103 en 140 S.W. Venn.
- (127) Ch. Resteau, O.C. IV, p. 19.
- (128) J. Van Rijn, O.C. I, p. 208; Art. 1873 B.W.
- (129) L. Frédericq, O.C. V, p. 847; J. Van Rijn, O.C., I, p. 514; Ch. Resteau, O.C. IV, p. 72; P. Namur: «le code de comm. belge révisé», II, p. 309.
- (130) Gent, 11 juli 1951, R.W. 1951-52, 791; F. Holbach, «L'interprétation de la loi sur les sociétés», p. 238; J. Van Houtte, O.C., nr. 278.
- (131) A. Sivilie, «Les s.a. belges», II, p. 89.
- (132) Duquesnoy, O.C., nr. 19.

Uiteenzetting van en kanttekeningen bij de invaliditeitsregeling in het raam van de vrije mutualiteitsverzekering

Voorafgaande beschouwing.

We handelen hier enkel over de door het *Rijk gesubsidieerde* invaliditeitskassen in het raam der *vrije mutualiteitsverzekering*, welke mijns inziens tot de categorie der *sociale verzekeringen* mag gerekend worden.

Daarnaast bestaat de vrije, niet-besubsidieerde, gewone verzekering tegen ziekte- en/of invaliditeit (zoals deze tegen brand, hagelschade, diefstal, fietsongevallen, burgerlijke aansprakelijkheid voor de ongevallen veroorzaakt door kinderen, familiale polis, vakantie met regen, enz.) waarmede sommige verzekeringsmaatschappijen zich in het raam van de wet van 11 juni 1874 (Belgisch Staatsblad van 14 juni 1874) op de *verzekeringen in het algemeen* bezighouden. Dat gewone verzekering tegen ziekte en/of invaliditeit mogelijk is blijkt wel uit de bepaling van artikel 1 van voormelde wet:

«De verzekering is een contract waarbij de verzekeraar zich, tegen *betaling van een premie*, verbindt de verzekerde schadeloos te stellen *wegens het verlies of de schade* door deze geleden ten gevolge van zekere *onvoorziene gebeurtenissen* of gevallen van overmacht. Een verwacht voordeel kan worden verzekerd in de bij de wet bepaalde gevallen.»

Deze laatste verzekering geschiedt buiten elke controle van de Regering om, behoudens wat betreft de levensverzekering (en de ziekte- en invaliditeitsverzekering, indien ze gevoegd is bij en als het ware een onderdeel uitmaakt van de levensverzekering). Ze wordt vrij georganiseerd in de ruimste zin van het woord, doch valt buiten het bestek van deze verhandeling. De gevallen van dergelijke ziekte- of invaliditeitsverzekering zijn trouwens vrij zeldzaam.

I. Toepassingsgebied.

Kunnen zich op de invaliditeitsregeling beroepen in het raam van de vrije gesubsidieerde mutualiteitsverzekering (mits ze aan bepaalde bijzondere voorwaarden voldoen):

a) alle personen die *niet als gerechtigde* onder toepassing van de *verplichte* ziekte- en invaliditeitsverzekering vallen;

b) én zich *vrijwillig* aansluiten bij een *erkende maatschappij van onderlinge bijstand* (primaire mutualiteitsvereniging), welke gegroepeerd is in een *erkend verbond* (wet van 23 juni 1894, houdende herziening van de wet van 3 april 1851 op de mutualiteitsverenigingen, artikelen 1, 2, 3), verbond in wiens schoot een *gesubsidieerde* invaliditeitskas bestaat of dat met andere verbonden aangesloten is bij een gesubsidieerde invaliditeitskas;

c) én die daartoe een *bijzondere* bijdrage storten (al of niet naast de gewone algemene bijdrage met het oog op de geneeskundige verzorging in het raam van de *vrije ziekteverzekering in het algemeen* of daarin begrepen, en naast de bijzondere bijdrage voor de primaire ongeschiktheid, tenzij deze laatste ook in de algemene bijdrage zou opgenomen zijn).

Praktisch gaat het dus meestal om: landbouwers, vrije beroepen (architecten, geneesheren, apothekers, notarissen), werkgevers, middenstanders, winkeliers (bakkers, beenhouwers, kleermakers, haarkappers, schoenmakers, spekslaggers, kruideniers, enz.), café-

bazen, huispersoneel (behalve dat van de Oostkantons, dat onder de verplichte verzekering valt), vaste ambtenaren van de staat, provincie en gemeente en van sommige parastatale instellingen, werknemers uit familieondernemingen (althans nog op dit ogenblik, 1 augustus 1961), beheerders van naamloze vennootschappen, taxivoerders, schilders, loodgieters, electriciens, timmerlieden, enz., die *voor eigen rekening* werken (dezelfde arbeid in *dienstverband* verrichten zou aanleiding geven tot de verplichte onderwerping aan de sociale zekerheid, en o.a. aan de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit).

Kortom, het is de typische verzekering voor de *meiden, knechten en werkvrouwen, de landbouwers, middenstand, ambtenaren, middelmatige en hogere burgerij, priesters en ambachtshui*, welke aan privé-voorzorg wensen te doen (op het stuk van een mogelijke latere slepende ziekte en invaliditeit, met als gevolg geheel of gedeeltelijk verlies der normale inkomsten) en daartoe bij een erkende mutualiteitsvereniging aansluiten. De staat steunt dergelijke initiatieven door toelagen te verlenen aan de invaliditeitskassen in het raam van de erkende verbonden van erkende mutualiteitsverenigingen.

Terloops weze hier even aangestipt dat deze verbonden op hun beurt gegroepeerd zijn in landsbonden, zoals deze der christelijke, der socialistische of der onzijdige mutualiteiten.

II. Nut van deze instelling.

De *gevolgen* van een langdurige arbeidsongeschiktheid of een slepende ziekte zijn voor de verschillende, zoëven opgesomde categorieën, zeer ongelijk:

— voor keukenmeiden, portiers en loopjongens in dienst van de persoon of het gezin van de werkgever betekenen zij het verlies van alle loon;

— sommige winkeliers daarentegen (kruideniers, houders van speelgoedwinkels, van een bakkerswinkel waar enkel brood verkocht doch niet gebakken wordt, enz.) zullen veel minder schade lijden door een voorbarige invaliditeit, wat de derving van hun normale inkomsten betreft: wellicht zal de handel voortgezet worden door de echtgenote of de nog schoolgaande kinderen;

— hetzelfde geldt *mutatis mutandis* bij de landbouwers als zij zonen hebben die het land kunnen bewerken;

— architecten, geneesheren, apothekers, notarissen, tandartsen, en dgl. voeren ofwel een door de wet beschermde titel, of oefenen een beroep uit, waartoe men, en soms zelfs op strafsancie, moet doen blijken van het bezit van een diploma van hoger of universitair onderwijs, of van een benoeming (v.b. de notaris is benoemd tot ministerieel ambtenaar), of van een wettelijke inschrijving (v.b. een advocaat moet op de tabel der advocaten in de balie ingeschreven zijn). Zij kunnen zich derhalve, wettelijk gezien, nooit door een gezinslid laten vervangen, tenzij bijv. beide echtgenoten of één der kinderen dezelfde titels zouden bezitten en gerechtigd zouden zijn hetzelfde beroep uit te oefenen als hun echtgenoot, resp. hun vader (v.b. man en vrouw die beiden doctor in de genees-, heel- en verloskunde zijn).

In sommige gevallen kunnen de belanghebbenden wel tijdelijk (voor de duur der invaliditeit) een beroep doen op een buitenstaander welke eveneens aan alle

wettelijke beroeps- of «titel»-voorwaarden moet voldoen. Slagen ze er in een plaatsvervanger te vinden welke hun cliënteel tot de dag van hun herstel volledig overneemt en bedient, dan zullen de inkomsten niettemin dalen, daar de plaatsvervanger door zijn werkgever moet betaald worden.

Zelfs op het stuk van de middenstandsberoepen, gaat men meer en meer de richting uit van een reglementering en van het opleggen van strenge eisen inzake het bezit van vakdiploma's en bewijsstukken nopens beroepsopleiding en -qualificatie om het beroep te mogen uitoefenen. Sedert de wet van 24 december 1958 waarbij beroepsuitoefeningsvoorwaarden kunnen worden ingevoerd in de ambachts-, de kleine en middelgrote handels- en de kleine nijverheidsondernemingen. (B. Stbl. van 11 januari 1959 en het koninklijk uitvoeringsbesluit van 15 april 1959. B. Stbl. van 25 april 1959). Ik denk hier bijv. aan het kon. besluit van 2 dec. 1960 (B. Stbl. van 13 dec. 1960) tot invoering van beroepsuitoefeningsvoorwaarden in het beroep van aannemer, schrijnwerker, timmerman in de kleine ondernemingen en aan de aanvraag van de Nationale Federatie van Verenigingen van Mechanici, Constructeurs, Kleinhandelaars in Rijwielen en Motors van België gericht tot de Minister van de Middenstand (en verschenen in het Belg. Stbl. van 18 maart 1961) om beroepsuitoefeningsvoorwaarden vast te stellen in de beroepen van mecaniciens voor rijwielen, mecaniciens voor velomotoren en van mecaniciens voor moto's.

Men mag besluiten dat zelfs de zgn. gegoede standen in armoede kunnen gedompeld worden en sociaal belangwekkende gevallen worden door langdurige ziekten, vooral als het om wettelijk beschermde beroepen gaat, waarbij men op geen plaatsvervangers beroep kan doen of deze laatste alleszins behoorlijk moet betalen.

Ik wijs hier bijv. op het geval van een pas afgestudeerde geneesheer, die zeven jaar kostelijke universitaire studies achter de rug heeft, een lening moet aangaan om zijn kabinet in te richten en van het nodige geneeskundig materieel te voorzien (terwijl zijn gebuur-fabrieksarbeider, dok- of mijnwerker reeds van 14 jaar af loon ontvangen heeft).

Laten we veronderstellen dat hij bij de aanvang van zijn loopbaan slechts een beperkt cliënteel heeft — wat lang niet uitzonderlijk is — en na één jaar à twee jaar zijn praktijk uitgeoefend te hebben, ziek valt voor vele jaren (tubercuïose of kanker), of bijv. blind wordt ingevoegd een ongeval. Dit is natuurlijk een min of meer extreme hypothese.

Doch zelfs in de gunstigste gevallen zal de uitkering der invaliditeitskas nog meestal *geen netto-winst* opleveren.

Een winkelier wiens zaak blijft bloeien spijt de invaliditeit van de meester (omdat de echtgenote hem vervangt), zal alleszins bijkomende kosten hebben :

— de geneeskundige verzorging (bijv. de prijs der pharmaceutische specialiteiten) wordt niet geheel gedekt door de mutualiteitsverzekering;

— een bijzondere voeding of verwarming is soms nodig en eventueel de tussenkomst van geneeskundig huippersoneel;

— tijdens drukke periodes in het bedrijf zal de verzekerde toch soms de medewerking van een aan het gezin vreemde werkracht moeten inroepen; of de echtgenote welke zich geheel aan de bedrijfsbezigheden moet wijden, zal in haar huishoudelijke taak bijgestaan worden door een werkvrouw bijvoorbeeld.

III. Enkele algemene kenmerken van de vrije invaliditeitsverzekering.

a) Het gaat om een regime van *zeer grote vrijheid* bij het vaststellen der voorwaarden tot toekenning, der bedragen van het lidgeld en der uitkeringen door de erkende verbonden van mutualiteitsverenigingen.

Het is een *pluralistisch* stelsel.

Het gaat om een regeling van *vrije* individuele voorzorg, doch met sociale inslag (onderlinge bijstand aan economisch zwakke standen of aan «betere» standen, doch die door noodlottige omstandigheden ernstig in hun gezondheid en vermogen getroffen worden).

Moreel gezien, staat ze derhalve veel hoger dan het stelsel der sociale zekerheid der door contract van dienstverhuring verbonden loonarbeiders in het algemeen. (Cfr. Prof. Van Goethem, «Beginnelsen van sociale wetgeving, deel III, De sociale zekerheid, 1949, Inleidende begrippen § 4. «De staat en de sociale verzekeringen», blz. 5.)

b) De hier besproken regeling eerbiedigt de *vrije wil van de mens*; indien deze vooruitziend is, zal hij vrijwillig aansluiten bij een erkend verbond van mutualiteitsverenigingen (en een vrije gesubsidieerde invaliditeitskas). Hij zal daardoor in zekere mate zijn toekomst vrijwaren en zich beveiligen tegen sommige slagen van het noodlot.

Blijven de tegenslagen hem gespaard, zodat hij zelf de voordelen niet geniet, dan zal zijn bijdrage ten goede komen aan zijn medemens die wel door lichamelijke ellende en arbeidsongeschiktheid getroffen worden; aldus stelt hij een sociaal lofwaardige daad, en dit los van alle staatsdwang.

Daarentegen moet de *massa der hand- en hoofd-arbeiders* in zekere zin een vernedering ondergaan : een sociale en staats-voorzorg dwingt hen én tot spaarzaamheid (afhoudingen op het loon) én tot solidariteit met hun standsgenoten om de gevolgen te verzachten van de slagen van het noodlot of van min of meer aleatorische toestanden (welke zware kosten medebrengen : bijv. geboorte) waardoor zij zelf of hun makers kunnen getroffen worden of waarin ze zich ooit kunnen bevinden. Ik bedoel hier inzonderheid ziekte en invaliditeit. De vernedering is zo mogelijk nog erger voor de werkgevers : zij moeten bijdragen (3,25 % op een tot 8.000 fr. per maand begrensd loon voor de bedienden, 3,50 % op hetzelfde loon voor werknemers, en 1,5 % op een onbegrensd loon voor de mijnwerkers) voor de ziekte en invaliditeit der werknemers, in het raam der maatschappelijke zekerheid der loonarbeiders. Ware dit alles, althans ideëel beschouwd, niet beter voorkomen geworden mits een grotere geest van vooruitzicht, zin voor spaarzaamheid, minder gehechtheid aan buitensporigheden (bijv. drankzucht, tweedenhandse wagen) vanwege de arbeiders eensdeels en vooral door meer sociale zin en vrijwillige ruime tegemoetkomingen op contractuele basis bijv. of in het raam van beslissingen der paritaire comités, vanwege de werkgevers, bij ziekte en arbeidsongeschiktheid o.a., van hun ondergeschikten ?

c) Het bedrag der uitkeringen blijft *zeer gering* en het levensminimum wordt meestal niet bereikt. Het gaat slechts om een kleine tegemoetkoming, die echter niet als een gunst of *aalmoes* te beschouwen is (zoals het onderstandsgeld van de Commissie van Openbare Onderstand), en het privé-sparen of de privé-verzekering niet overbodig maakt, doch ze kan aanvullen.

Terwijl een verplicht-verzekerde werkmans tijdens de duur der invaliditeit nog 60 % van zijn inkomsten

behoudt (of alleszins een levensminimum van 112 fr. per dag, van de zevende maand invaliditeit af, indien hij iemand ten laste heeft; zie verder), bijv. ongeveer 3.600 fr. voor een normaal maandloon van 6.000 fr. — en derhalve nog veelal — weze het met grote moeite — de eindjes kan aaneenknopen, zelfs indien hij nooit gespaard heeft, zal een vrij verzekerde architect het bijv. met een maandelijks invaliditeitsuitkering van 1.000 fr. moeten stellen, terwijl zijn normale inkomsten wellicht 15.000 fr. per maand zouden bedragen. Hierbij mag dan niet uit het oog verloren worden dat de stands- en beroepsonkosten van een architect die voor eigen rekening werkt (kleding, huishuur, meubilering van de ontvangstkamer, enz.) heel wat hoger liggen dan deze van een doorsnee-arbeider.

Hiermede wil natuurlijk niet gezegd zijn dat de sociale zekerheid of de verplichte ziekteverzekering, zoals ze ontstaan en gegroeid zijn in concrete omstandigheden van tijd en plaats, moeten afgeschaft worden, en nog veel minder dat het bedrag der uitkeringen moet verminderd worden (het tegendeel is eerder te verhoplen!), het is enkel een waarschuwing tegen eenzijdigheid en de vereenzelviging van sociale nood met de arbeiderswereld in een *enge* zin van het woord.

d) De *vrije concurrentie* tussen de mutualiteitsverbanden speelt en maakt een zuinig beheer mogelijk, evenals het toekennen (binnen de grenzen van de vrij beperkte financiële mogelijkheden en van de rijks-subsidies) van steeds nieuwe voordelen om nieuwe leden aan te lokken of weg te lokken van de mededingende verbanden met andere politieke, filosofische of beroepstendenzen.

In de *verplichte* verzekering daarentegen zijn de gemachtigde landsbonden van verbanden van erkende mutualiteitsverenigingen niet meer dan logge, eenvormige, automatische uitvoeringsorganen van het officiële Rijksfonds voor Verzekering tegen Ziekte en Invaliditeit geworden. Alles berust er omzeggens op strak dirigisme (organiek koninklijk besluit van 22 september 1955 van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, en latere wijzigingen) en de gewone leden der mutualiteitsverenigingen hebben praktisch geen stemrecht bij het beheren der zaken die hun aanbelangen. Er valt echter af te wachten in welke zin uiteindelijk de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering zal gesaneerd worden, na de ronde-tafel-conferentie.

e) Het is een zeer eenvoudig stelsel met statutair vastgestelde bijdragen en éénvormige forfaitaire uitkeringsbedragen.

IV. Voorwaarden tot subsidiëring der onderlinge invaliditeitskassen.

(artikel 3 der wet van 5-5-1912).

Een zeer grote vrijheid wordt gelaten:

1. werkende leden tot tenminste 40 jaar aanvaarden;
2. tenminste 1 fr. per dag uitkeren;
3. de invaliden moeten vooraf een uitkering wegens *primaire ongeschiktheid* genoten hebben gedurende *tenminste drie en ten hoogste 6 maanden* ten laste van de maatschappijen van onderlinge bijstand (*primaire mutualiteitsvereniging*);
4. de uitkeringen moeten toegekend worden *tot 65 jaar*;
5. de betaling der uitkeringen moet tenminste *voor 75 t.h.* geschieden door *middel van de bijdragen der werkende leden vermeerderd met de intresten der belegde gelden*. Deze 75 t.h. worden elk jaar berekend, volgens de keuze van de kas, hetzij naar de opbrengst

van het vorig jaar, hetzij naar het gemiddelde van de laatste twee, drie, vier of vijf jaar.

Hebben de verenigingen echter hun reserve verhoogd met ten minste 25 t.h. van het totaal hunner uitgaven gedurende dat tijdperk, dan zijn ze van de vereiste nr. 5 vrijgesteld.

Het bedrag van de toelagen aan de onderlinge invaliditeitskassen toegekend, hetzij door de staat, hetzij door een ander openbaar bestuur, wordt bepaald naar evenredigheid van het totaal der bijdragen door de werkende leden gestort gedurende het jaar dat het begrotingsjaar voorafgaat, waarop de toelagen zijn aangerekend.

Wat de Staat betreft, bedraagt deze toelage voor slepende ziekte of voorbarige invaliditeit, 60 centiemmen per frank (artikel 2 van de wet van 5-5-1912), d.i. 60 %.

V. Stelsels van toekenning der invaliditeitsuitkeringen.

a) *ofwel wegens arbeidsongeschiktheid*, mits betaling van *één bijdrage*;

twee regelingen zijn mogelijk: een normale uitkering; of een beperkte uitkering (bijv. 1 frank per dag), welke verhoogd wordt bij hospitalisatie;

b) *ofwel uitsluitend bij opnemng en verblijf in een verplegingsinstelling mits betaling van één enkele bijdrage* (zie infra);

c) *ofwel wegens arbeidsongeschiktheid én bij opnemng in een verplegingsinrichting*, mits betaling van twee onderscheiden bijdragen (er worden dan tegelijkertijd twee uitkeringen verleend bij opnemng in een verplegingsinrichting).

Bijzonderheden indien de invaliditeitsuitkering enkel bij hospitalisatie wordt toegekend:

1. De betaling der invaliditeitsuitkering blijft beperkt tot de duur van het verblijf in de verplegingsinrichting; een arbeidsongeschiktheid welke niet vergezeld gaat van een opnemng in een hospitaal geeft derhalve geen aanleiding tot de toekenning van een zelfs beperkte uitkering;

2. Het lid heeft tot uiterlijk 65 jaar recht op de uitkering tijdens de duur van zijn verblijf in de verplegingsinrichting, doch enkel voor zover de termijn van wederinstorting (bijv. wanneer hij bij genezing het hospitaal verlaat, doch later opnieuw in dezelfde ziekte hervalt) welke gemeenschappelijk tussen de invaliditeitskas en de primaire kassen vastgesteld wordt, niet overschreden is; mocht dit wel het geval zijn, dan valt de patiënt opnieuw ten laste van de primaire kas om een nieuwe vergoedingsperiode aan te vatten (primaire periode van 3 tot 6 maanden en daarna opnieuw invaliditeitsperiode).

VI. Gebruikelijke voorwaarden voor de toekenning der invaliditeitsuitkering.

1. Bepaling en percentage vereiste ongeschiktheid.

a) *In het stelsel der arbeidsongeschiktheid*: in beginsel wordt, in de *model-statuten* door het Departement van Sociale Voorzorg opgemaakt, hetzelfde percentage geëist als datgene dat wettelijk aan de diensten voor primaire ongeschiktheid opgelegd wordt om rijkstoelagen te bekomen (artikel 29, 1° van het K.B. van 30 januari 1954 tot regeling van de toekenning van de rijkstoelagen ten voordele van de diensten van vrije mutualiteitsverzekering): t.t.z.; « *de geschiktheid tot werken moet gelijk zijn aan of minder dan een derde van deze van een persoon met dezelfde*

vorming». De verbonden mogen echter breder zijn en zich bijv. tevreden stellen met 60 % of 50 % ongeschiktheid om de invaliditeitsuitkeringen toe te kennen (in feite zijn er trouwens verbonden die een geringer percentage ongeschiktheid aanvaarden).

Bespreking: Noch in de vrije, noch in de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit, bestaat er een wettelijke bepaling van de invaliditeit.

Er bestaat in de *verplichte* verzekering wel een vrij algemene en weinig nauwkeurige omschrijving van de verzekerde welke gerechtigd is op de *invaliditeitsuitkering*. Deze bepaling luidt als volgt (artikel 107 van het organiek koninklijk besluit van 22 september 1955):

«De invaliditeitsvergoeding wordt toegekend aan de verzekerde:

- die alle werk heeft stopgezet;
- en wiens letsels en functionele stoornissen, volgens bij reglement bepaalde voorwaarden, erkend werden *een vermindering van zijn vermogen tot verdienen mede te brengen tot op een peil, gelijk aan of lager dan een derde van wat een persoon van dezelfde stand en dezelfde vorming kan verdienen door zijn arbeid in de groep van beroepen waartoe de door betrokkene op het tijdstip dat hij ziek werd, uitgeoefende beroepsactiviteit behoort, of in de verschillende beroepen die hij heeft of zou kunnen uitgeoefend hebben uit hoofde van zijn beroepsvorming.*»

Zij vangt aan na een periode van zes maanden primaire ongeschiktheid (artikel 108 K.B.).

In de *vrije* verzekering bestaan er hoofdzakelijk volgende verschillpunten:

- alle werk moet niet noodzakelijk stopgezet zijn;
- het gaat om een vermindering van de geschiktheid «*tot werken*», en niet van het vermogen tot «*verdienen*» (al zullen beide begrippen soms samen vallen);

- als maatstaf geldt «de arbeidsgeschiktheid van een persoon *met dezelfde vorming*», en niet, zoals in de verplichte verzekering, de arbeidsgeschiktheid van een persoon van «*dezelfde stand en...*» dezelfde vorming in ieder van de beroepen behorend tot de *groep* van beroepen, waartoe de door betrokkene op het ogenblik dat hij ziek werd, uitgeoefende activiteit behoort én bovendien in ieder der verschillende beroepen afzonderlijk welke hij ooit in werkelijkheid heeft uitgeoefend, *of zelfs maar zou kunnen uitgeoefend hebben uit hoofde van zijn beroepsvorming.*

- het begrip «vermindering van geschiktheid «*tot werken*», wordt niet al te letterlijk opgevat, daar ook de mogelijkheid tot schoolbijwoning voor een student, of de mogelijk om onbezoldigde huishoudelijke arbeid te verrichten voor een huismoeder als (on)geschiktheid «*tot werken*» wordt beschouwd (zie infra, onder n° VII);

- de verbonden mogen de invaliditeit in hun statuten als een werkelijkheid aanzien, wegens een percentage gelegen onder de 66,66 %, zoals reeds aangestipt werd;

- de invaliditeitsperiode *mag* een aanvang nemen van het begin der vierde maand ongeschiktheid af; ze moet *ten laatste* een aanvang nemen na zes maanden primaire ongeschiktheid.

b) in het stelsel der *hospitalisatie*: de primaire- en invaliditeitskassen komen tegemoet in dezelfde hospitalisatiegevallen, nl. deze waarbij de zieken in een hospitaal, een heelkundige inrichting, een preventorium, een sanatorium of een gesticht voor geesteszieken verblijven (artikel 29, 1°, tweede lid van voormeld koninklijk besluit van 30 januari 1954),

— In de *verplichte* verzekering tegen ziekte en invaliditeit worden de uitkeringen wegens invaliditeit toegekend aan de verzekerden die in een verplegingsinstelling verblijven na zes maanden primaire ongeschiktheid. Soms zal het bedrag der uitkeringen verminderd worden. Bovendien is het verblijf in de verplegingsinstelling voor inobservatiestelling in beginsel afhankelijk van de voorafgaande instemming van de adviserende geneesheer van de verzekeringsinstelling en in de andere gevallen van de kennisgeving door de instelling aan deze adviserende geneesheer van een bericht. In ieder geval stelt de adviserende geneesheer de waarschijnlijke duur van het verblijf in de verzekeringsinstelling vast (art. 2 en 6 van het K.B. van 23 maart 1961 tot wijziging van het o.K.B. van 22 sept. 1955, van de ziekte- en invaliditeitsverzekering, B.Stbl. v. 30 maart 1961).

2. Wederinstortingstermijnen:

Ze worden bij wederzijds akkoord vastgesteld onder de invaliditeits- en primaire kassen om het ogenblik vast te stellen vanaf hetwelk het lid opnieuw ten laste van de primaire kas zal vallen: bijv. in de arbeidsongeschiktheidsregeling zal men vaak bedingen dat een volledig nieuwe periode van primaire ongeschiktheid zal aanvangen, na drie maanden arbeidsgeschiktheid; in de hospitalisatieregeling, bijv. na twee maanden ontslag uit de verplegingsinrichting.

3. Wat de *formaliteiten* betreft om de uitkeringen te bekomen (vaststelling der ongeschiktheid), dit wordt vrij door de statuten geregeld. Volgens de modelstatuten door het Departement van Sociale Voorzorg opgemaakt, is het de huisarts die de ongeschiktheid voorstelt doch de door het verbond aangewezen geneesheer kan zich hiertegen verzetten.

4. *Uitsluiting der uitkeringen*, wegens de redenen bepaald in de statuten der erkende verbonden van mutualiteitsverenigingen.

In de modelstatuten door het Departement van Sociale Voorzorg opgemaakt, richt men zich zoveel mogelijk naar de uitsluitingsoorzaken vermeld in de reglementering der *verplichte* verzekering. Komen meestal voor:

- opzettelijke kwetsuur;
- losbandigheid;
- gevolgen van een vechtpartij door het lid zelf uitgelokt;
- verantwoordelijkheid van een derde;
- gevallen door een bijzondere wetgeving gedekt.

VII. Bedrag der invaliditeitsuitkeringen.

Het gaat om een *forfaitair* dagelijks bedrag, los van de werkelijke of fiktieve inkomsten van de invalide, die trouwens meestal moeilijk na te speuren zijn (zelfstandig winkelier, geneesheer, enz.).

Deze sommen worden uitgekeerd ongeacht de vraag of het aangesloten lid *enige bezoldigde activiteit uitoefende of niet*, voor zover er tenminste een *onrechtstreekse* inkomstenderving is, en een huidige of toekomstige activiteit, welke in bepaalde omstandigheden tot betaling van loon of tot het verwerven van inkomsten zou kunnen aanleiding geven. Ik verduidelijk:

a) Aldus zijn er meerdere *huismoeders* en niet-werkende echtgenoten *op eigen naam vrij* verzekerd t.o.v. de vrije invaliditeitskas, terwijl ze als rechtverkrijgende op het lidboekje van hun *man-verplicht-verzekerde*

zijn ingeschreven voor de geneeskundige verzorging. In geval van slepende ziekte zullen ze de *gezondheidszorgen* uit hoofde van de verplichte verzekering van hun echtgenoot ontvangen, en uit eigen hoofde de invaliditeitsuitkeringen ten laste van het verbond, waar ze zelf als vrij verzekerde bij aangesloten zijn en waartoe ze persoonlijk bijdragen betalen.

Dit is mijns inziens zeker geen misbruik omdat de moeder en zelfs de echtgenote — thuis in feite — en louter *materieel* gezien natuurlijk — een meid, kokin, naaister, werkvrouw, enz., vervangt welke wel zouden moeten bezoldigd worden. Valt zij ziek dan zal men wellicht een werkvrouw, familiële helpster of dgl. moeten zoeken en *betalen*. Bovendien is haar arbeid — en zeker die van de moeder — veel zwaarder (bijv. niet beschermd door de wet op de achturedag), edeler en waardevoller voor de maatschappij (o.a. opvoeding van de jeugd) dan deze van de arbeidster in de fabriek of de bediende op het kantoor.

Ook bij een ongeval van gemeenrecht veroorzaakt door een derde heeft onze rechtspraak reeds aanvaard dat de echtgenote of de moeder welke in 't huishouden werken een arbeidsongeschiktheid kunnen oplopen en aldus een materiële schade ondergaan waarvoor schadeloosstelling door de derde verschuldigd is (Cass. 15-6-59, Pas. 1959, I, 1050; Corr. Rechtb. Brussel dd. 3-3-61, Rk. Wkbl., 21 mei 1961, kol. 1829 en vlg.).

Tot vóór enkele jaren (tot 1 april 1957) erkende de sociale wetgever trouwens uitdrukkelijk de waarde van de arbeid der moeder thuis door het toekennen van een bijslag voor de moeder in het gezin (in het raam van de reglementering op de gezinsbijslag — Koninklijk besluit van 16 mei 1951, art. 4, B.Stbl. van 19 mei 1951). Deze bijslag (in de volksmond in Vlaanderen beter bekend als de «vergoeding voor de moeder aan de haard») werd echter afgeschaft, en het ziet er niet naar uit dat hij eerlang terug ingevoerd zou worden. Dit is zeer te betreuren. Het gevaar is niet denkbeeldig dat meer en meer uitsluitend nadruk zal gelegd worden op de rechten en de sociale bescherming van de vrouw (ook de gehuwde vrouw en de moeder) *in het openbaar en het beroepsleven* — en het is een sociale evolutie, welke in sommige opzichten lofwaardig is, mits er geen overdrijving en verdraaiing der waarden mee gepaard gaat. Hier dreigt echter de stille en afmattende geestelijke en materiële arbeid bij dag en soms bij nacht, op week- en zondag, van de moeder-thuis (de opvoedster bij uitstek) in de vergeethoek te geraken. Aldus wordt het aantal werklozen kunstmatig opgedreven, de moraliteit lijdt er onder, en het geboortecijfer daalt (onrustwekkend verschijnsel in België, zoals het onlangs nog door de Economische Raad voor Vlaanderen en de Waalse Economische Raad onderlijnd werd). Ook de jeugdmisdadigheid neemt toe, vaak wegens een slecht of een ongezellig tehuis, en gebrek aan toezicht vanwege de ouders (o.a. vanwege de buitenhuis-arbeidende moeder). Men hoeft slechts te denken aan het actueel probleem der nozems. De verdere ontwikkeling van dit thema zou ons echter te ver leiden.

b) Zelfs kinderen van *verplicht verzekerden* kunnen individueel lid worden van een vrij erkend verbond en invaliditeitsuitkeringen ontvangen (of hun vader voor hen) bij langdurige ziekte. Sommige verbonden laten dit toe van 14 jaar af, andere van 6 jaar, enkele van drie jaar af, andere weigeren het.

Ook dit is in de meeste gevallen begrijpelijk: bij langdurige onderbreking der lesuren wegens ziekte of ongeval zal het kind wellicht een schooljaar langer moeten studeren en zal het zelf of zullen de ouders

een jaar langer op inkomsten vanwege hun kinderen moeten wachten.

* * *

Het bedrag zelf wordt *vrij bepaald* door de verbonden mits het wettelijk minimum van 1 F daags in acht te nemen. In de regeling der arbeidsongeschiktheid varieert *het gemiddeld dagelijks bedrag* voor een gemiddelde *maandelijkse* bijdrage van 5 tot F, van 10 tot 30 F, over al de invaliditeitskassen heen genomen (behalve deze hierna vermeld, sub «Noot»). Enkele zeldzame verbonden houden rekening met het percentage ongeschiktheid boven het minimum om het bedrag der uitkering te bepalen.

In de regeling der hospitalisatie varieert het gemiddeld dagelijks bedrag der invaliditeitsuitkeringen, voor een gemiddelde maandelijkse bijdrage van 0,50 tot 1 F, eveneens van 10 tot 30 F.

De uitkeringen worden *maandelijks* betaald.

Volledigheidshalve weze hier aan toegevoegd dat de invaliditeitsperiode volgt op een periode van 3 tot 6 maanden *primaire ongeschiktheid*, tijdens dewelke er een dagelijkse uitkering van maximum 100 F (*wettelijk maximum* art. 29, 1° van voormeld koninklijk besluit van 30 januari 1954) — in de praktijk meestal 20 à 30 F — betaald werd door de gesubsidieerde primaire mutualiteitsverenigingen.

Indien de invaliditeitsperiode statutair een aanvang nam vóór het einde van de zesde maand ziekte of ongeschiktheid zal er tot het verstrijken van de zesde maand vaak samenloop zijn tussen de uitkeringen wegens primaire ongeschiktheid (zg. ziekengeld) ten laste van de primaire maatschappij eensdeels en de invaliditeitsuitkeringen ten laste van de invaliditeitskas van het erkend verbond van mutualiteitsverenigingen anderdeels.

Vergelijking met de verplichte verzekering :

a) *Gedurende de eerste zes maanden invaliditeit* (d.w.z. van de zevende tot en met het einde der twaalfde maand ongeschiktheid), bedraagt de uitkering 60 % van de *verloren bezoldiging*, ongeacht de eventuele gezinslast, de ouderdom, het geslacht of de hoedanigheid van werkmans of bediende. Om de dagelijkse bezoldiging te bekomen, waarop men voor elke werkdag 60 % berekent, zijn vrij ingewikkelde bewerkingen nodig, nopens dewelke ik niet in bijzonderheden wens te treden. Daartoe neemt men nu eens als referte-periode het laatste kwartaal vóór dat waarin de ongeschiktheid met invaliditeit als gevolg een aanvang nam, dan weer het voorlaatste, een andere maal de laatste vier. Soms houdt men geheel of gedeeltelijk rekening met een fiktief loon. Deze gemiddelde dagelijkse bezoldiging, die men aldus berekend heeft, wordt herleid tot één der *basislooncategorieën* in de reglementering voorzien.

De *maximum-geachte* éénvormige gemiddelde dagelijkse bezoldiging bedraagt : 250 F voor alle werknemers wier gemiddelde dagelijkse bezoldiging berekend over de referte-periode zoals aangeduid in de reglementering, meer dan 240 F bedraagt, en die onder het stelsel der zesdagenweek werken. De maximum-invaliditeitsuitkering bedraagt dan 150 F per werkdag $250 \times 4,60 : 100 = 310$ F voor alle werknemers wier gemiddelde dagelijkse bezoldiging meer dan 300 F bedraagt en die onder het stelsel der vijf dagenweek werken. De maximum-invaliditeitsuitkering bedraagt dan 186 F per werkdag (met uitzondering van de weekdag

waarvoor in de regel geen bezoldiging wordt betaald). Deze bedragen kunnen eerlang verhoogd worden ingevolge de opvoering der loongrenzen voor de afhoudingen der sociale zekerheid tot 8000 F, en de eventuele invoering van hogere overeenstemmende looncategorieën in de reglementering op de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit.

Uitzondering: de invaliditeitsuitkering wordt tot 20 t.h. van de bezoldiging herleid voor de verzekerde die volgende voorwaarden tegelijkertijd vervult:

- niemand ten laste hebben;
- opgenomen zijn in een verplegingsinstelling en een tegemoetkoming daartoe genieten vanwege de verzekering, een openbare instelling of een instelling van openbaar nut, of:
- in een gesloten krankzinnigengesticht of een gesloten afdeling van een krankzinnigengesticht opgenomen zijn en de opnemingskosten daarvoor niet of niet alleen dragen.

b) Van het begin der zevende maand invaliditeit af (d.w.z. na een jaar arbeidsongeschiktheid in het totaal)

1) Voor de regelmatige werknemers:

Een vast bedrag dat als levensminimum geldt — 112 F per werkdag (134 F in het stelsel der vijf-dagenweek);

— 80 F per werkdag (96 F in het stelsel der vijf-dagenweek), voor een verzekerde die niemand ten laste heeft, tenzij de hulp van een derde persoon als noodzakelijk wordt erkend;

— 40 F (48 F in het stelsel der vijf-dagenweek) voor de gehospitaliseerde welke zich in de zoëven beschreven voorwaarden bevindt om tijdens de eerste invaliditeitsperiode slechts 20 % der verloren bezoldiging te genieten.

2) Voor de niet-regelmatige werknemers:

— 60 % der verloren bezoldiging met maximum van 112 F (of 134 F);

— 40 % der verloren bezoldiging met maximum van 80 F (of 96 F) voor de verzekerde als noodzakelijk wordt erkend;

— 20 % met maximum van 40 F (of 48 F) voor de gehospitaliseerde (zie onder 1).

Deze vaste bedragen (of maximum-bedragen) kunnen eerlang verhoogd worden ingevolge de opvoering van de loongrenzen tot 8.000 F voor de afhouding der sociale zekerheid in het algemeen.

NOOT:

Een uitzonderlijk gunstige regeling wordt in de vrije invaliditeitsverzekering toegepast door een verbond dat naast onderwijzers ook zekere vrije universitaire beroepen v. d. geneesheren groepeert, doch het bedrag der maandelijkse bijdragen dat van de werkende leden geëist wordt, is dan naar verhouding ook veel hoger. Bij wijze van inlichting volgt hier een vergelijkende tabel (hoe meer men bijdraagt, des te meer men ontvangt). Men zal vaststellen dat het levensminimum hier wel vaak bereikt wordt, en in de hoogste bedragen zelfs volgens de standsbehoeften (van de middelmatige of de hogere burgerij):

Maandelijkse bijdragen volgens de categorieën leden	Overeenstemmende dagelijkse invaliditeitsuitkering
7,5 F	30 F
10 F	40 F

12,5 F	50 F
15 F	60 F
25 F	100 F
37,5 F	150 F
50 F	200 F
62,5 F	250 F
75 F	300 F
87,5 F	350 F
100 F	400 F

VIII. Samenloop van invaliditeitsuitkeringen met andere uitkeringen, loon, pensioen, enz.

Deze kwestie wordt vrij geregeld in de statuten der verbonden. De begunstigten met een rustpensioen worden, statutair, meestal uitgesloten van de invaliditeitsuitkering, of genieten slechts een beperkte uitkering. Sommige verbonden laten in zekere voorwaarden de gehele of gedeeltelijke samenloop van de invaliditeitsuitkeringen met de wedde van de vaste rijksambtenaren toe.

Aldus wordt ook de samenloop met een loon, beroepsinkomen of interesten, aandelen in vennootschappen, huurgelden uit eigendomsvermogen enz. vrij in de statuten bepaald, ... verboden of beperkt.

Ik verwijs hier terloops ook naar de mogelijkheid van samenloop met *ziekengeld* gedurende maximum drie maanden, bij de aanvang der invaliditeitsperiode: hierover werd reeds supra gehandeld onder punt VII (onmiddellijk vóór de « Vergelijking met de Verplichte Verzekering »).

IX. Enkele statistische gegevens.

Het aantal bijdragen-betalende leden voor de dienst « Invaliditeit » van de vrije mutualiteitsverzekering bedroeg op 31 december 1958 : 919.726 (met inbegrip van de vrouwen en kinderen van verplicht-verzekerden welke individueel werkend lid van de vrije verzekering zijn in de dienst « Invaliditeit »).

Het aantal vergoede leden op dezelfde datum bedroeg 6.256 en het aantal vergoede dagen : 1.142.268.

Vergelijking met de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering: Op 31 maart 1960 bedroeg het getal der *verplicht-verzekerden* tegen ziekte en invaliditeit, werklieden, bedienden en mijnwerkers te zamen: mannen: 1.592.678; vrouwen: 509.668; totaal: 2.102.346.

Het aantal personen ten laste (echtgenote, wettige, natuurlijke erkende, aangenomen kinderen, ascendenten, enz.) bedroeg 3.019.878: zij hebben recht op de geneeskundige verzorging in hoofde van het gezins-hoofd-effectief lid, dat eventueel gerechtigd is in de invaliditeitsuitkeringen, doch kunnen als gezinsleden ten laste van een verplichte-verzekerde geen aanspraak maken op uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid. Het totaal van al de rechthebbenden (verplicht-verzekerden met personen ten laste) in de *verplichte* verzekering tegen ziekte en invaliditeit bedroeg op voormelde datum : 5.122.224, doch het aantal der kandidaat-gerechtigden op invaliditeitsuitkeringen is beperkt tot 2.012.346.

Op 30 juni 1958 bedroeg het aantal vergoede invaliden: mannen: 41.616 (waarvan 29.389 boven de 50 jaar); vrouwen: 10.980 (waarvan 4.888 boven de 50 jaar); totaal: 52.596.

De vorige jaren verschilde het totaal niet merkkelijk, nl. op 30 juni 1955: 48.006; op 30 juni 1956: 50.689; op 30 juni 1957: 51.075, al is er een lichte stijging waar te nemen.

X: Enkele eenvoudige praktische conclusies.

1) De bekommernis om een stijgende welvaart aan de arbeidende klas te bezorgen en om de voordelen der sociale zekerheid steeds uit te breiden (mits uitroeiing der misbruiken, is zeer lofwaardig; ze mag echter de ogen niet doen sluiten voor de noden der landbouwers, middenstandsklassen, en zelfs in zekere mate der hogere klassen. Zware tegenslagen, verminderingen, langdurige ziekten kunnen ook voor hen in mindere of meerdere mate uiteindelijk een ruïne betekenen.

2) In dit opzicht betekent de vrije mutualiteitsverzekering en o.a. de vrije invaliditeitsverzekering een, weze het beperkte, niettemin niet te versmaden hulp. Het aantal dat er bij betrokken is, is misschien niet zo indrukwekkend, als dat der werklieden, bedienden en mijnwerkers, en het leed dat door de belanghebbenden kan geleden worden, wordt misschien niet zo van de daken geschreeuwd, omdat de betrokkenen minder goed georganiseerd en vaak ook bescheidener zijn (en ook wel natuurlijk omdat er in het algemeen een goede spaarpot aanwezig is!); niettemin zijn er ongetwijfeld sociaal belangwekkende gevallen.

3) De vrije mutualiteitsverzekering is des te sympathieker omdat ze vrij is, onder voorbehoud van minimum-vereisten opgelegd door de wetgever, van — zeer lofwaardige — rijkssubsidiëring en -controle. Door haar dynamisme, initiatiefzin en eventuele medewerking van het publiek mogen zij, onder het waak-

zaam ook van het Rijk, blijven groeien en bloeien, eerder dan af te wijken in de richting van een gedwongen pseudo-parastatale-instelling, waarbij de zelfstandige arbeidersstand verplicht zou moeten aansluiten! Er is slechts één moeilijkheid: de controle of er werkelijk inkomstenderving is kan niet steeds doelmatig uitgeoefend worden. Doch, zoals gezegd, in invaliditeitsperiode is er steeds winstderving, ook in de gunstigste gevallen, en ook als dit niet steeds op het eerste gezicht waarneembaar is.

4) Bij een hervorming der *verplichte* ziekte- en invaliditeitsverzekering, ware het interessant, zo men tot vereenvoudiging van het stelsel der uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid wenst te komen, zich te spiegelen aan de regeling welke voorkomt in de statuten der erkende mutualiteitsverenigingen en der erkende verbonden op het stuk van de vrije verzekering.

5) Het sociale recht mag niet los gemaakt worden van andere takken van het recht, alleszins niet volledig en het mag o.a. niet derwijze opgevat worden, dat het onrechtstreeks de verstoring der orde van de familie en de jeugdmisdadigheid in de hand zou werken. Het dient aan de arbeid van de moeder-thuis recht te laten wedervaren. De vrije mutualiteitsverzekering geeft hierin het voorbeeld. Anders handelen, heeft niets meer te maken met sociale vooruitgang waarvan het moreel bestanddeel essentieel is.

R. ELST,

Doctor juris - Rijksambtenaar

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 17 maart 1961.

Voorzitter : M. Vandermeresch.

Raadsheer-verslaggever : M. Vroonen.

Procureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten : Mrs. Demeur en van Leynseele.

Vatbaarheid voor hoger beroep. — De eis tot ontbinding van een overeenkomst wegens wanprestatie en de eis tot schadevergoeding wegens die wanprestatie vloeien voort uit dezelfde oorzaak en moeten overeenkomstig art. 23 van de wet op de bevoegdheid samengevoegd worden.

Naar luid van art. 23 van de wet op de bevoegdheid moeten, indien de vordering verschillende uit dezelfde oorzaak voortvloeiend punten bevat, deze punten tot bepaling van de vatbaarheid voor hoger beroep worden samengevoegd.

Vermits de eis tot ontbinding van een overeenkomst wegens schuldige niet-uitvoering en de eis tot schadevergoeding wegens die niet-uitvoering uit dezelfde oorzaak, nl. de overeenkomst, voortvloeien, moeten de bedragen van beide eisen worden samengevoegd. Hieruit volgt, dat het bedrag van elk van die eisen overeenkomstig de in sectie II van hoofdstuk I van de wet van 25 maart 1876 ingevoerde regels bepaald wordt of mag geschat worden.

Vandezande t/ Dekien.

Gelet op het bestreden arrest, op 19 mei 1959 gewezen door het Hof van beroep te Gent;

Gelet op het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 21, 23, 33 en 35 van de wet van 25 maart 1876, inhoudende de titel I van het voorafgaande boek van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, 1134, 1135, 1147, 1149, 1183, 1184, 1317 tot 1322, 1603, 1610, 1611, 1612, 1650 en 1654 van het Burgerlijk Wetboek, alsmede 97 van de Grondwet,

doordat, waar het een vordering gold die, naar luid van het exploit van rechtsingang, strekte tot ontbinding van een verkoop wegens niet levering van de verkochte zaak en tot het bekomen van schadevergoeding als gevolg van het niet leveren, het bestreden arrest, zonder trouwens te beslissen dat de raming van de eis ter ontwijking van de wet waarbij het bedrag van de laatste aanleg vastgesteld is, klaarblijkelijk te hoog was geschied, het door aanlegger ingestelde hoger beroep niet ontvankelijk « defectu summae » verklaard heeft, om reden dat « het nochtans voor de hand ligt dat de waarde van de gevraagde ontbinding, volgens zijn eigen thesis (die van geïntimeerde, hier verweerder) zich met het bedrag van de schade vereenzelvigt en samenvalt... » en dat « hieruit volgt dat het eerste onderdeel van geïntimeerdes aanspraak niet afzonderlijk kon noch mocht geraamd worden en dat het onderwerpelijk geschil, in zijn geheel, slechts een waarde heeft van 15.000 frank... ».

dan wanneer, *derde onderdeel*, (schending van de in het middel aangeduide artikelen van het Burgerlijk Wetboek en van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering), het uiteraard tot het verkoopcontract, als tot de wederkerige contracten in het algemeen, be-

hoort dat de eis tot ontbinding met schadevergoeding ten voordele van één van de partijen, inzonderheid de koper, inderdaad twee voorwerpen heeft die onderscheiden zijn, hoewel zij uit dezelfde oorzaak voortvloeien, en vatbaar zijn voor verschillende ramingen welke ten aanzien van de aanleg samengevoegd moeten worden, de ontbinding ten doel hebbende de contractant van zijn eigen verbintenis te ontslaan en de eis tot schadevergoeding zijn recht op schadevergoeding te doen erkennen;

dan wanneer, *vijfde onderdeel*, (schending van de artikelen 1317 tot 1322 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet), het tegenstrijdig is, in de hierboven beschreven omstandigheden aan te nemen, enerzijds, dat verweerder zijn eis op 15.000 frank in ieder van zijn onderdelen geraamd heeft en anderzijds, te beslissen dat, naar zijn eigen thesis, de waarde van de gevraagde ontbinding zich met het bedrag van de schade vereenzelvigt en samenvalt, en doordat de gronden waarin aldus tegenstrijdigheid schuilt met het ontbreken van gronden gelijkstaan :

Overwegende dat het bestreden arrest vaststelt, dat de eis van verweerder strekt tot ontbinding wegens schuldige niet-uitvoering door aanlegger van een koopovereenkomst van een tractor, alsmede tot aanleggers veroordeling tot 15.000 frank schadevergoeding wegens die niet-uitvoering, en dat verweerder gezegde eis « in ieder van zijn onderdelen » op 15.000 frank geschat had;

Overwegende dat het, om van ambtswege te beslissen dat het door aanlegger ingestelde hoger beroep defectu summae niet ontvankelijk is, uitsluitend steunt op de overweging dat, hoewel de eis van verweerder « twee verschillende doeleinden » heeft, « het nochtans voor de hand ligt dat, volgens zijn eigen thesis (die van verweerder), de waarde van de gevorderde ontbinding, zich vereenzelvigt en samenvalt met het bedrag van de hem ingevolge de niet-naleving door appellant (hier aanlegger) van zijn contractuele verbintenissen » veroorzaakte schade, en dat « hieruit volgt dat het eerste onderdeel van geïntimeerdes (verweerders) aanspraak niet afzonderlijk kon noch mocht geraamd worden »;

Overwegende, enerzijds, dat het arrest zich tegensprekt door tegelijk vast te stellen dat verweerder de eis in ieder van zijn onderdelen op 15.000 frank geschat heeft en dat, volgens zijn eigen thesis, de waarde van de eis tot ontbinding zich met het bedrag van de gevorderde schadevergoeding vereenzelvigde;

Overwegende, anderzijds, dat naar luid van artikel 23 van de wet van 25 maart 1876, indien de vordering verschillende punten bevat die uit dezelfde oorzaak voortvloeien, deze tot bepaling van de aanleg dienen samengevoegd te worden; dat vermits de eis tot ontbinding van een overeenkomst wegens schuldige niet-uitvoering en de eis tot schadevergoeding wegens die niet-uitvoering uit dezelfde oorzaak, namelijk de overeenkomst, voortvloeien, de bedragen van beide eisen dienen samengevoegd te worden, waaruit volgt, dat het bedrag van elke van die eisen overeenkomstig de in sectie II van hoofdstuk I van de wet van 25 maart 1876 ingevoerde regelen bepaald wordt of mag geschat worden;

Dat het derde en het vijfde onderdeel van het middel gegrond zijn;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden arrest;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;
Veroordeelt verweerder tot de kosten;
Verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 20 februari 1961.

Voorzitter : M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever : M. Naulaerts.

Advocaat-generaal : M. Mahaux.

Wegverkeer. — Aan de uitdrukking « staat van dronkenschap » kan slechts de gebruikelijke betekenis worden toegekend.

Nu de wetgever de « staat van dronkenschap » niet nader heeft omschreven moet aan deze uitdrukking haar gebruikelijke betekenis worden toegekend. In de omgangstaal is een dronken persoon, deze, die zich in zodanige mate onder invloed van de drank bevindt, dat hij de blijvende controle van zijn daden niet meer heeft, zonder dat hij noodzakelijk de bewustheid ervan verloren heeft.

De Corte t/ De Loocke

Gelet op het bestreden vonnis, op 22 september 1960 in hoger beroep door de Correctionele rechtbank te Gent gewezen;

I. Voor zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de publieke vordering :

Over het middel, ambtshalve afgeleid uit de schending van de artikelen 2-4 van de wet van 1 augustus 1899, gewijzigd door artikel 3 van de wet van 15 april 1958,

doordat de redenen van het vonnis het dispositief niet rechtvaardigen :

Overwegende dat het bestreden vonnis aanlegger tot een geldboete veroordeelt om, op een openbare plaats, in staat van dronkenschap een voertuig te hebben bestuurd of een rijder te hebben geleid, en hem tevens gedurende de termijn van één maand ontzet van het recht een voertuig, een luchtschip of een rijder te besturen;

Overwegende dat het vonnis zich er toe beperkt de beweegredenen van de eerste rechter over te nemen en te verklaren dat het ten laste van aanlegger gelegde feit bewezen is gebleven;

Overwegende dat de eerste rechter zijn dispositief had gegrond op de beschouwingen dat « zo beklagde zich niet bevond in een opvallende staat van dronkenschap, hij nochtans verkeerde onder de invloed van de drank, zodanig dat hij, bij het naderen van de auto, niet het geveerde reflexvermogen had om zich zoveel mogelijk naar rechts te begeven om aldus de auto te ontwijken » en dat « indien beklagde op dat ogenblik niet de indruk maakte van dronken te zijn, nochtans moet aangenomen worden dat hij meer alcohol gebruikte dan geraden was voor iemand die, in volle nacht, een rit moet maken met een motorrijwiel »;

Overwegende dat, nu de wetgever de « staat van dronkenschap » niet nader heeft omschreven, aan deze uitdrukking haar gebruikelijke betekenis moet worden toegekend; dat, in de omgangstaal, een dronken persoon die is, welke zich in zodanige mate onder de invloed van de drank bevindt dat hij de blijvende controle van zijn daden niet meer heeft, zonder dat hij noodzakelijk de bewustheid er van verloren heeft;

Overwegende dat het bestreden vonnis, door de enkele overneming van even bedoelde beschouwingen van de eerste rechter, niet vaststelt dat aanlegger zich in zodanige staat bevond, en derhalve de veroordeling op grond van artikel 2-4 van de wet van 1 augustus 1899, gewijzigd door artikel 3 van de wet van 15 april 1958, toepasselijk op het feit dagtekenend van 4 augustus 1959, niet wettig rechtvaardigt;

II. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de burgerlijke vordering :

Overwegende dat de verbreking van de beslissing over de publieke vordering de verbreking medebrengt van de over de vordering van de burgerlijke partij gewezen beslissing;

Om die redenen :

en zonder acht te slaan op de memorie door aanlegger neergelegd na het verstrijken van de termijn voorzien bij artikel 6, § 1, van de wet van 20 juni 1953;

Verbreekt het bestreden vonnis;

Bevelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Laat de kosten ten laste van de Staat;

Verwijst de zaak naar de Correctionele rechtbank te Oudenaarde, zetelend in hoger beroep.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 5 december 1961.

Voorzitter : M. Vranckx.

Raadsheren : M.M. Mast en Mees.

Substituut-auditeur-generaal : M. Vander Stichelen.

Advocaat : Mr. J. Mertens de Wilmars.

Onderwijs. — Wet van 29 mei 1959 (Schoolpakt). — Financiële tussenkomst van de gemeente. — Bestuurlijke Voogdij. — Bijzondere procedure.

Het artikel 33 van de wet van 29 mei 1959 richt op de beslissingen van de gemeentebesturen terzake van subsidiëring van bijzondere scholen een vorm van vernietigingsvoogdij in die, wat de procedure betreft, afwijkt van deze voorzien in de artikelen 86 en 87 van de Gemeentewet.

Gemeente Mortsel t/ Belgische Staat
Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Arrest n° 9009.

Gezien het verzoekschrift dd. 23 maart 1960 ingesteld door het College van burgemeester en schepenen van de gemeente Mortsel ...

Gehoord het eensluidend advies van de heer Vander Stichelen, substituut-auditeur-generaal;

Gelet op artikel 25 van de wet van 23 december 1946, gewijzigd door de wet van 15 april 1958;

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het koninklijk besluit van 23 december 1959 houdende vernietiging van het besluit van de gemeenteraad van Mortsel dd. 23 september 1959, « in zover het » de toekenning van vergoeding voor extraprestaties, » directietoeslag en woonstvergoeding voor schoolhoofden, aan het onderwijzend personeel van het gesubsidieerd vrij onderwijs betreft »; dat het bestreden koninklijk besluit op 29 januari 1960 ter kennis van de verzoekende partij werd gebracht;

Overwegende dat de gemeenteraad van Mortsel op 23 september 1959 besliste aan de leden van het onderwijzend personeel van de gemeentelijke lagere scholen en bewaarscholen, alsmede aan het personeel van het gesubsidieerd vrij onderwijs, een weddetoeslag van 10 t.h. toe te kennen, de vergoeding voor extraprestaties, directietoeslag en woonstvergoeding voor schoolhoofden als individueel verkregen rechten te behouden en de wedde, bijwedden en vergoedingen van kloosterlingen die onderwijs verstrekken, gelijk te stellen met 60 t.h. van die der leken leerkrachten; dat dit besluit op 6 november 1959 door de gouverneur werd geschorst; dat de gemeenteraad op 1 december 1959 van de redenen der schorsing kennis nam; dat het bestreden koninklijk besluit alsdan, op voordracht van de Minister van Binnenlandse Zaken, werd genomen;

Overwegende dat de verzoekende partij doet gelden dat het bestreden koninklijk besluit genomen is met miskenning van artikel 33, lid 2 van de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van de wetgeving betreffende het bewaarschoolonderwijs, het lager, middelbaar, normaal, technisch en kunstonderwijs, doordat het vernietigd gemeenteraadsbesluit niet vooraf aan de Minister van Openbaar Onderwijs werd medegedeeld, aanvoert dat artikel 33 van de wet van 29 mei 1959 een speciale vernietigingsprocedure instelt die naast die van de gemeentewet komt te staan, zodat de Koning de keuze heeft tussen beide procedures; dat de Koning terzake de procedure van de gemeentewet heeft gekozen zodat de middelen gesteund op de niet-nakoming van de procedurevormen, opgelegd door eerdervermeld artikel 33, terzake niet dienend zijn;

Overwegende dat eerdervermeld artikel 33 van de wet van 29 mei 1959 luidt als volgt : « Onverminderd » de afwijkende bepalingen voorzien in deze wet, wordt » de financiële tussenkomst van de provincies en de » gemeenten ten bate van het vrij onderwijs beperkt » tot het gezondheidstoezicht en de aan de leerlingen » verleende sociale voordelen. De provincies en de gemeenten mogen geen enkel onderscheid maken tussen » de kinderen, welke scholen die ook bezoeken. De beslissingen van de provincie- en gemeenteraden worden » aan de Minister van Openbaar Onderwijs medegedeeld; de Koning kan ze wegens overtreding van de » wet of strijdigheid met het algemeen belang vernietigen binnen een termijn van veertig dagen, te rekenen vanaf de mededeling ».

Overwegende dat het hiervoren vermelde artikel 33 betreffende de daarin bedoelde gemeenteraadsbesluiten dezelfde vernietigingsgronden aangeeft als de artikelen 86 en 87 van de gemeentewet, maar een andere procedure bepaalt, namelijk het mededelen van de gemeenteraadsbesluiten aan de Minister van Openbaar Onderwijs en het ingaan van de vernietigingstermijn met deze mededeling; dat daardoor de wetgever een procedure heeft vastgesteld die, telkens als de schending van genoemd artikel 33 wordt vastgesteld, de procedure van de artikelen 86 en 87 van de gemeentewet uitsluit; dat uit het bestreden besluit niet blijkt, en de tegenpartij ook niet beweert, dat het gemeenteraadsbesluit aan de Minister van Openbaar Onderwijs werd onderworpen; dat deze derhalve belet werd het toezicht uit te oefenen dat hem door de wet is opgedragen; dat hieruit voortvloeit dat het bestreden koninklijk besluit genomen is met miskenning van eerdervermeld artikel 33;

Besluit :

Artikel 1 :

Het koninklijk besluit dd. 23 december 1959 is vernietigd.

Artikel 2 :

De kosten, ten bedrage van 750 frank, komen ten laste van de tegenpartij.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

16e Kamer. — 25 oktober 1961.

Voorzitter : M. Schuermans.

Raadsheren : M.M. Mechelynck, Masson en Screvens.

Openbaar Ministerie : M. Smets, Advocaat-generaal.

Advocaat : Mr. De Bièvre.

1. **Diamantnijverheid. — Registers voorzien door art. 6 van het K.B. van 27 mei 1958. — Werkgever persoonlijk strafrechtelijk verantwoordelijk.**
2. **Afschrift van het proces-verbaal niet binnen de wettelijke termijn aan de overheden gezonden. — Slechts nietigheid van het proces-verbaal en niet van de vervolgingen.**

1. *Artikel 6 van het K.B. van 27 mei 1958, gewijzigd bij het K.B. van 8 juni 1960, verklaart de werkgever persoonlijk strafrechtelijk verantwoordelijk voor het houden der erin voorziene registers zonder onderscheid tussen de werkgevers, namelijk naar gelang de belangrijkheid der exploitatie of de eventuele verspreiding ervan.*
2. *Indien het afschrift van het proces-verbaal niet binnen de wettelijke termijn aan de overtreder gezonden wordt, heeft dit niet de nietigheid van de vervolgingen als gevolg. Het bewijs van de inbreuk mag door alle middelen van recht gedaan worden mits inachtneming der rechten van de verdediging.*

O.M: t/ D..., F...

Verdacht van te Deurne, kanton Borgerhout op 7 december 1960;

De eerste

A. bij inbreuk op artikel 6, 2e lid, van het koninklijk besluit van 27 mei 1958, gewijzigd door het koninklijk besluit van 8 juni 1960 en op artikel 7 van de wet van 30 december 1950 tot regeling van de diamantnijverheid, werkgever zijnde die de werkplaats of een gedeelte ervan in gebruik heeft, nagelaten te hebben in het door artikel 6, 1e lid van het koninklijk besluit van 27 mei 1958 voorziene register dagelijks vóór 9 uur de aanwezigheid van één arbeider aan te duiden door een drukletter X over de gehele breedte van het datumvakje, de afwezigheid door een drukletter A.

De eerste, gedagvaard om zich burgerlijk aansprakelijk te horen verklaren, krachtens artikel 12 van de wet van 30 december 1950, tot regeling van de diamantnijverheid, voor het betalen der geldboeten opgelegd aan de tweede hoofdens betichting B, tweede betichte zijnde met het bestuur of met het toezicht belaste aangestelde of lasthebber.

De eerste

C. te Emblem, kanton Zandhoven, op 31 januari 1961, bij inbreuk op artikel 6, 2e lid van het koninklijk besluit van 27 mei 1958, gewijzigd door het koninklijk besluit van 8 juni 1960, en op artikel 7 van de wet van 30 december 1950 tot regeling der diamantnijverheid, werkgever zijnde die de werkplaats of een gedeelte ervan in gebruik heeft, nagelaten te hebben in het door artikel 6, 1e lid, van het koninklijk besluit van

27 mei 1958 voorzien register dagelijks vóór 9 uur de aanwezigheid aan te duiden door een drukletter X over de gehele breedte van het datumvakje, de afwezigheid door een drukletter A, met de omstandigheid dat drie personen in strijd met de voorschriften van de wet werden tewerkgesteld, namelijk V., D. en D.

Gezien de beroepen ingesteld :

op 29 juni 1961, door D. F., wat betreft de feiten A en C,

op 29 juni 1961, door het Openbaar iMnisterie tegen voornoemde,

tegen het vonnis uitgesproken — op tegenspraak — van eerste aanleg van het arrondissement Antwerpen, (door één rechter), op 23 juni 1961, door de rechtbank dewelke, rechtdoende in korrektionele zaken :

Dat de feiten der betichtingen bewezen zijn;

dat er verzachtende omstandigheden bestaan spruitende uit het betrekkelijk goed verleden van eerste betichte;

Verwijst de betichte D.F. voor het feit A tot een geldboete van 26 fr. vermeerderd met 190 opdecimen en alzo gebracht op 520 fr of, bij gebrek aan betaling binnen de wettelijke termijn, zal mogen vervangen, worden door een subsidiaire gevangenzitting van acht dagen,

voor het feit C tot driemaal een geldboete van 20 fr., elke geldboete vermeerderd met 190 opdecimen en alzo gebracht op 400 fr. of, bij gebrek aan betaling elkeen vervangen door een subsidiaire gevangenzitting van twee dagen;

en tot de helft der kosten van de rechtspleging, belopende in geheel tot de som van 50 frank.

Verklaart de eerste betichte burgerlijk aansprakelijk krachtens artikel 12 wet van 30 december 1950 tot regeling der diamantnijverheid, voor het betalen der geldboeten opgelegd aan de tweede betichte V.K. (niet in beroep), hoofdens de betichting B, tweede betichte zijnde de met het bestuur of met het toezicht belaste aangestelde of lasthebber.

* * *

Gehoord het verslag gedaan door de heer Raadsheer Screvens;

Gehoord het Openbaar Ministerie in zijn vorderingen;

Gehoord de betichte in zijn middelen van verdediging ontwikkeld door Meester A. De Bièvre, advocaat;

Gezien zijn besluiten;

Overwegende dat de beroepen regelmatig zijn naar vorm en tijd;

Overwegende dat de feiten der betichting C op 11 januari 1961 en niet op 31 januari 1961 plaats grepen zoals bij loutere materiële missing door de eerste rechter weerhouden werd;

Overwegende dat artikel 6 van het koninklijk besluit van 27 mei 1958 gewijzigd bij het koninklijk besluit van 8 juni 1960, in uitvoering van de wet van 30 december 1950 genomen, de werkgever persoonlijk strafrechtelijk verantwoordelijk verklaart voor het houden der voorziene registers;

Dat in deze wetsbepalingen geen onderscheid gemaakt wordt tussen de werkgevers, namelijk naar gelang de belangrijkheid der exploitatie of de eventuele verspreiding ervan;

Dat betichte derhalve niet als burgerlijk verantwoordelijk van een derde diende gedagvaard te worden; dat artikel 12 van de wet van 30 december 1950 door betichte ingeroepen om deze stelling te verdedigen slechts een aanvullende bepaling is voor de gevallen waarin de werkgevers niet persoonlijk strafrechtelijk verantwoordelijk voorkomen;

Overwegende dat zelfs in de veronderstelling dat het afschrift van het proces-verbaal opgesteld in verband met de feiten van 11 januari 1961 niet binnen de wettelijke termijn aan de overtreder gezonden werd, dit slechts de nietigheid van dit proces-verbaal als gevolg zou hebben en niet de nietigheid van de vervolgingen;

dat het bewijs van de inbreuk door alle middelen van recht mag gedaan worden mits inachtneming der rechten van de verdediging;

dat de sociale controleur als getuige verhoord werd over zijn vaststellingen ter zitting van de korrekcionele rechtbank en dat de materialiteit der feiten niet betwist wordt;

Overwegende dat de feiten der telastleggingen door de eerste rechter weerhouden bewezen zijn gebleven mits rechtzetting van de datum der feiten wat de telastlegging C betreft;

Dat een billijke toepassing der strafwet gedaan werd wat het feit der betichting A betreft, maar dat een te geringe toepassing der strafwet gedaan werd wat de feiten der telastlegging C betreft; dat uit hoofde van deze laatste feiten de straffen dienen verhoogd te worden zoals hierna bepaald;

Om deze redenen :

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak en binnen de perken van de beroepen,

Gezien de wetsbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald, alsook artikels :

24 van de wet van 15 juni 1935;

211 van het wetboek van strafvordering;

140 van de wet van 18 juni 1869 gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 4 september 1891;

ter zitting aangeduid door de heer Voorzitter;

Ontvangt de beroepen;

Stelt vast dat de feiten der telastlegging C op 11 jan. 1961 en niet op 31 januari 1961 plaats grepen;

Bevestigt het bestreden vonnis mits deze enkele wijziging, met eenparige stemmen beslissende, dat de drie geldboeten van 20 frank vermeerderd met 190-opdecimen en alzo gebracht op 400 frank of, bij gebrek aan betaling binnen de wettelijke termijn, elk vervangen zal mogen worden door een subsidiaire gevangenzitting van twee dagen uit hoofde van de feiten der betichting C uitgesproken tot drie geldboeten van 26 fr. verhoogd met 190-opdecimen en alzo gebracht op 520 frank of, bij gebrek aan betaling binnen de wettelijke termijn, iedere geldboete zal mogen vervangen worden door een subsidiaire gevangenzitting van acht dagen, worden opgedreven;

Verwijst betichte in de kosten van beroep...

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 27 februari 1961.

Voorzitter : M. de Walque.

Raadsheren : M.M. Soenens en Moerenhout.

Advocaat-generaal : M. Ely.

Advocaat : Mr. L. Reynders (Mechelen).

Verzekering. — Aansprakelijkheidsverzekering (verplichte) in zake motorvoertuigen. — In het openbaar verkeer brengen van twee motorvoertuigen. — Beding van verzekeringspolis waardoor deze zonder kracht is wanneer beide motorvoertuigen van verzekerde terzelfdertijd in omloop zijn. — Geen verzekering. — Inbreuk op artt. 1, 2 § 1 der wet van 1 juli 1956.

Wanneer de verzekeringspolis betreffende de civielrechtelijke aansprakelijkheid inzake twee motorvoertuigen toebehorende aan dezelfde persoon bedingt dat de polis zonder kracht is ingeval beide voertuigen terzelfdertijd in het openbaar verkeer worden gebracht, en meer bepaald dat de bestuurder van het voertuig die het identiteitsbewijs afgeleverd door de verzekeraar in zijn bezit niet heeft, niet door de verzekering gedekt is, pleegt de verzekerde inbreuk op art. 1, 2 - § 1, 18 - § 1, 3 en 4 en 19 der wet van 1 juli 1956, ingeval hij de twee motorvoertuigen in het verkeer brengt; immers, bij gebrek aan het vervullen der stipte voorwaarden waaraan zij onderworpen is, bestaat er geen verzekering.

Niet dienend is, in dat verband, het feit dat de verzekeraar, bij toepassing van art. 11 van voormelde wet, de exceptie of vervallenverklaring van de verzekeringsovereenkomst tegen de benadeelde derde niet kan invoeren, daar dit enkel tot gevolg heeft dat de rechten van de derde gevrijwaard worden door een bijzondere bepaling van de wet, doch niet dat de civielrechtelijke aansprakelijkheid gedekt wordt zoals art. 2 van de wet het oplegt.

O.M. t/ Deruyttere Valère.

... verdacht van :

te Torhout, de 29 december 1959 :

Bij inbreuk op artikel 1; 2 par. 1; 18 par. 1, 3, 4; 19 en volgende van de Wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering in zake motorvoertuigen en de K.B. dd. 22 december 1956 en 5 januari 1957, zijnde eigenaar of bestuurder van een motorvoertuig, dit rijtuig in het verkeer op de openbare weg en terreinen die toegankelijk zijn voor het publiek of voor een zeker aantal personen die het recht hebben er te komen, te hebben gebracht of toegelaten te hebben dat het in het verkeer gebracht werd, zonder dat de burgerrechtelijke aansprakelijkheid waartoe het aanleiding kan geven, gedekt is door een verzekering welke aan de bepalingen van de wet van 1 juli 1956 beantwoordt, en namelijk een personenwagen Citroën nummerplaat E.1981 en een landbouwtractor Oliver nummerplaat 43H.67, waarvan zeker één dezer voertuigen niet voldeed aan de hierboven omschreven wetsbepaling.

Overwegende dat het verzet van de opposant regelmatig is naar vorm en tijd;

Overwegende dat de opposant ter terechtzitting van 11 oktober 1960 in persoon is verschenen;

Om deze redenen,

Gelet op de artikelen 187 en 188 van het Wetboek

van Strafvordering, artikel 24 der Wet van 15 juni 1935, Het Hof,
 Recht doende op tegenspraak :
 Verklaart het verzet van de opposant ontvankelijk;
 Reserveert de kosten.

Ten gronde :

Overwegende dat de verdachte en het Openbaar Ministerie tijdig en regelmatig beroep aantekenden tegen het vonnis van 4 april 1960;

Overwegende dat uit de stukken van het dossier en onder meer uit de polis der Maatschappij Josi van 12 oktober 1954 n° 260.083 blijkt dat gezegde polis zonder kracht was wanneer de beide voertuigen van de verdachte terzelfdertijd in omloop waren;

Dat het niet betwist is dat op 29 december 1959 de beide voertuigen van verdachte, Citroën en tractor, op hetzelfde ogenblik in omloop waren, de ene gestuurd door de verdachte, de andere gestuurd door zijn knecht;

Overwegende dat de eiser op verzet thans gewag maakt van de brief van zijn verzekeraar dd. 25 oktober 1960 waarbij de groep Josi attesteert dat indien de verantwoordelijkheid van de bestuurders van de beide voertuigen in het gedrang moest komen, hij de derden schadeloos zou stellen op grond van de wet van 1 juli 1956; dat bij brief van 15 november 1960 de Groep Josi nader preciseert dat het bij toepassing is van artikel 11 alinea 1 van gezegde wet dat hij de derden schadeloos zou stellen;

Overwegende dat de Groep Josi op 7 januari 1960 (st. 8) nochtans had medegedeeld dat de bestuurder van het voertuig die het identiteitsbewijs afgeleverd door de verzekeraar in zijn bezit niet had, niet gedekt was door de verzekering;

Overwegende dat zelfs indien de verzekeraar bij toepassing van artikel 11 van de Wet van 1 juli 1956 de exceptie of vervallenverklaring van het verzekeringscontract spruitende uit het feit dat twee voertuigen terzelfdertijd niet in omloop mogen gebracht worden niet kan invoeren tegen de benadeelde derde, zulks alleen voor gevolg heeft dat de rechten van de benadeelde derde, gevrijwaard worden door een bijzondere beschikking van de wet maar niet dat de burgerlijke verantwoordelijkheid gedekt wordt zoals artikel 2 van de Wet het oplegt; dat alinea 2 van artikel 11 van de Wet tevens voorziet dat de verzekeraar zich een verhaal kan voorbehouden tegen de verzekerde (Cass. 2e Kamer, 27 april 1959, Revue critique de jurisprudence Belge 1960, blz. 117);

Dat in deze omstandigheden het vast en zeker is (zie in deze zin de brief van de Maatschappij « Josi » van 7 januari 1960, stuk 8), dat verdachte voor de kwetste voertuigen niet verzekerd was;

Dat inderdaad het bestaan van de verzekering aan strikte voorwaarden onderhevig was en dat bij gebrek aan het vervullen van deze voorwaarden geen verzekering bestond;

Dat het niet bestaan van een contract geen kwestie is van nietigheid, exceptie of vervallenverklaring, waaruit vloeit dat verdachte inbreuk heeft gepleegd op artikel 1/2 par. 1 van de Wet van 1 juli 1956;

Overwegende inderdaad dat artikel 1 van gezegde wet hetwelk voorziet dat de verzekeringsmaatschappij geen nietigheid, exceptie of verval, spruitende uit de wet of uit de verzekeringsovereenkomst, mag invoeren tegen de schadelijder, hier niet van toepassing is, vermits geen verzekering bestond wat een van de kwestieuze wagens van verdachte betrof;

Dat artikelen 24, 25 en 26 van de Algemene voorwaarden van de verzekeringsmaatschappij het eventueel verhaal van deze maatschappij beogen en slechts van toepassing zijn wanneer een verzekering bestaat en dus een mogelijk verhaal van de maatschappij tegen de verzekerde;

Om deze redenen,

Gelet op de Wetsbepalingen in het beroepen vonnis aangehaald en gelet daarenboven op artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering, artikel 24 der Wet van 15 juni 1935;

Het Hof,

Recht doende op tegenspraak en op verzet :

Alle verdere besluiten verwerpend als ongegrond;

Ontvangt de ingestelde beroepen tegen het vonnis van 4 april 1960 en erover beslissend;

Bevestigt het vonnis waartegen beroep in al zijn beschikkingen;

Veroordeelt de verdachte tot de kosten van beroep gevallen aan de zijde van het Openbaar Ministerie, deze kosten begroot op de som van 402 frank alsmede tot de kosten van verzet, deze laatste kosten begroot op de som van 250 frank.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer. — 5 januari 1962.

Voorzitter : M. Wildiers.

Rechters : M.M. Hernould en Massa.

O.M. : M. Van de Velde.

Advokaten : Mrs. Verniers (Dendermonde), Winderickx (Brussel) en H. Donckers.

Beledigingen bij middel van de drukpers. — Ontheffing van aansprakelijkheid van de drukker en van de als verantwoordelijke uitgever vermelde persoon, indien de werkelijke drukker en de schrijver bekend zijn. — Vereisten voor het beledigend karakter van kunstkritiek.

De drukker van een dagblad en de als verantwoordelijke uitgever vermelde fysieke persoon zijn van elke aansprakelijkheid ontheffen, indien de werkelijke uitgever, zonder gemotiveerd verzet van de wederpartij, vrijwillig in het geding tussenkomt en ditzelfde van de oorspronkelijk gedaagde partijen overneemt, onverschillig of het feit, waarop de vordering gesteund is, als persmisdrif of als onrechtmatige daad in de zin van artikel 1382 B.W. aan te merken is.

Het eventueel beledigend karakter van een kunstkritiek moet onderzocht worden in functie van het onderscheid tussen de kritiek « in rem » en « in personam ». De kritiek blijft « in rem » zolang de kunstenaar als zodanig en niet als particulier in zijn privaat leven wordt aangevallen, ook wanneer de persoon van de kunstenaar zich met de kunstuiting vereenzelvigt en de gebruikte bewoordingen op zichzelf genomen striemend, onaangenaam of kwetsend zouden zijn.

Waar de uitoefening van kritiek op een kunstuiting of op een kunstenaar niet alleen beantwoordt aan de uitoefening van een bij de grondwet gewaarborgd recht, maar ook een gewenste indijking tegen slechte smaak en waardeloze kunstprestaties moet verzekeren, kan er geen spraak zijn van fout in de

zin van artikel 1382 B.W. zolang het gebruik maken van dit recht niet ontaardt tot een rechtsmisbruik.

Simons en Van den Berg t/ N.V. De Standaard en cs.

Gezien de stukken van het geding en o.m. :

— de geboekte en hieraangehechte inleidende dagvaarding van het ambt van deurwaarder C. Mellaerts te Brussel in datum van 27 april 1961 en van het ambt van deurwaarder J. Schmit te Antwerpen in datum van 6 mei 1961,

— de hieraangehechte besluiten met akte van betekening ervan bij akte van pleitbezorger tot pleitbezorger dd° 14 oktober 1961 waarbij de partij N.V. De Standaard verklaart vrijwillig tussen te komen in het geding ;

Gelet op art. 2.34.35.37 en 41 der wet van 15 juni 1935 ;

Overwegende dat de eis, tegen verweerders gericht in hun bovenvermelde hoedanigheid, er, volgens de termen van de dagvaarding, substantieel toe strekt te horen zeggen voor recht dat de aantijgingen en de uitgebrachte kritiek in de nummers van « De Standaard », « Het Nieuwsblad », « Het Nieuws van de Dag », « Het Vrije Volksblad », en « Het Handelsblad » van 20 april 1961 onder de rubriek « Radio en TV » en onder de titel « TV-Kaleidoscoop », eerrovend en/of beledigend zijn voor eerste aanlegster en derhalve ook voor tweede aanlegster, haar moeder ; verweerders te horen veroordelen tot schadevergoeding en tot publicatie van het tussen te komen vonnis ;

Overwegende voorafgaand dat verweerder Schoolmeesters Simon slechts als verantwoordelijk uitgever van de dagbladen « De Standaard », « Het Nieuws van de Dag », « Het Vrije Volksblad » en « Het Nieuwsblad » blijkt vermeld te zijn geworden om te voldoen aan de voorschriften van art. 299 SWB ; dat de NV « Periodica » slechts gedagvaard werd als drukker van gemelde dagbladen ; dat de tussenkomende partij « De Standaard NV » zich als werkelijke verantwoordelijke uitgever erkent, zonder gemotiveerd verzet van aanleggers, vrijwillig tussenkomst, en het geding van deze verweerders overneemt ; dat de werkelijke uitgever gekend, en als zodanig erkend zijnde, de partijen Schoolmeesters Simon, en de N.V. Periodica, krachtens art. 18 van de Grondwet en art. 11 van het decreet van 20 juli 1831 van iedere verantwoordelijkheid ontheven zijn, onverschillig of het feit, waarop de eis gesteund is, als persmisdrif zou doorgaan, ofwel slechts onder toepassing van art. 1382 B.W.B. zou vallen ; (H. Schuermans. Le Code de la Presse d l. II blz. 13-16) ;

Overwegende dat het aangevochten artikel luidt :

« Al geven we toe dat een paar nummertjes gedraaid werden, waar ook wij graag naar luisteren. De teenagers verdienen nochtans beter. Schitterend is het commentaar. Men heeft er namelijk gewoon niets aan. Maar nog veel schitterender is de wijze waarop die commentaar wordt gezegd. Door Frieda Linzi. Het bekende wicht doet dat in uitstekend A.B.N. (Antwerps Boven Nederlands). Stuntelig, idioot, onnozel, belachelijk, zielig ! Waaruit voor de zoveelste maal mag blijken, dat het volstaat, kop, poten en oren te hebben, en bepaalde geluiden te kunnen voortbrengen, om in de B.R.T. een eigen programma te krijgen. Mits zekere voorwaarden... » ;

Overwegende dat aanlegsters dit artikel « eerrovend en/of beledigend » noemen ;

Overwegend dat art. 443 en 444 S.W.B. o.m. als element van eerroof, de tenlastelegging van een bepaald

feit, vereisen ; dat de lezing van het opstel volstaat om tot het besluit te komen dat het geen te lastelegging is van een bepaald feit, dat voor tegenbewijs vatbaar is (Nijpels & Servais, Le Code Pénal Belge Interprété, art. 443 nr. 7) insluit ;

Overwegende dat, in zover het geschrift beledigend wordt genoemd, partijen — met inbegrip van aanlegsters — terecht voorhouden dat het eventueel beledigend karakter ervan dient onderzocht in functie van het onderscheid tussen de kritiek « in rem » enerzijds, en « in personam » anderzijds ;

Overwegende dat aanlegsters beweren dat de gebruikte termen een kritiek « in personam » insluiten en als dusdanig beledigend zijn ;

Overwegende dat, volgens het relaas van het aangehaalde dagbladartikel, eerste aanlegster een radio-uitzending van de B.R.T., bestemd voor de jeugd « Tussen tien en twintig » zou gecommentarieerd hebben ;

Overwegende dat bij sommige kunstuitingen, zoals zang, dans, voordracht e.a. en ook zoals, in casu, gesproken radio-uitzendingen, de persoon van de kunstenaar zich onvermijdelijk identificeert met het instrument of met de kunstuiting zelf ; dat de kritiek op dergelijke kunstuitingen dan ook onvermijdelijk de persoon raakt ; dat deze weerslag op de persoon de tol is welke de beoefenaar van dergelijke kunstvakken vrijelijk inzet bij het openbaar ten beste geven van zijn kunst of vermeende kunst ; dat de kritiek echter « in rem » blijft zolang de kunstenaar als zodanig, en niet als privaat persoon in zijn privaat leven, aangevallen wordt ;

Overwegende dat het binnen die grenzen, iedereen vrijstaat een bepaalde kunstuiting of vermeende kunstuiting als stuntelig, idioot, onnozel, belachelijk en zielig te beoordelen en dat art. 18 van de grondwet hem toelaat dit oordeel bij middel van de drukpers te verspreiden, zelfs indien de persoon van de kunstenaar, als dusdanig zich met de kunstuiting vereenzelvigt en de gebruikte woorden, op zich zelf genomen striemend, onaangenaam of kwetsend zouden zijn ;

Overwegend dat, ter zake, de aangehaalde woorden, in hun kontekst gezien, ontegensprekelijk gericht zijn op Frieda Linzi, de kunstnares, niet op Frieda Simons als privaat-persoon ;

Overwegende dat niet alleen deze reeds vermelde woorden, maar het ganse opstel moet gezien worden in dit kader ;

Overwegende dat bovendien de woorden, « het gekende wicht », alhoewel misschien afkeurend, spottend of weinig vleidend, zelfs niet beledigend zijn ;

Overwegende dat de zin « waaruit voor de zoveelste maal mag blijken dat het volstaat een kop, poten en oren te hebben en bepaalde geluiden te kunnen uitbrengen om in de B.R.T. een eigen programma te krijgen », hoofdzakelijk gericht zijn tegen de B.R.T. ; dat de rechtbank hierdoor begrijpt dat de B.R.T., bij de toekenning van eigen programma, geen eisen stelt op gebied van innerlijke, culturele of geestelijke waarde van de aan te werven kunstenaar ; dat de wijze van uitdrukking dezer gedachte wellicht niet méér verfijnd is dan het gehalte van de uitzending zelf zoals deze door de schrijver wordt voorgesteld, doch dat er geen « zwijnen » of « zeugen » — zoals gepleit — en geen « onmenselijke wezens », — zoals besloten werd — in te ontwaren zijn ;

Overwegende dat, voor zover hierdoor zou kunnen begrepen worden dat derhalve ook eerste aanlegster, vermits zij aan de eisen van de B.R.T. beantwoordde, geestelijk en cultureel waardeloos is, zij hier ontegen-

sprekelijk als kunstenaar en niet als privaat persoon begood wordt ;

Overwegende ten slotte dat de woorden « mits te voldoen aan zekere voorwaarden... » hoofdzakelijk tegen de aanwervingsvoorwaarden van de B.R.T. blijken gericht te zijn ; dat zij inderdaad wel alle veronderstellingen toelaten, te meer daar zij, gevolgd door drie puntjes, onder de vorm van insinuatie gesteld zijn ; dat hieruit aldus zeker o.m. ook zou kunnen afgeleid worden dat de aangeworven kunstenaar moet voldoen of voldeed aan voorwaarden welke betrekking hebben op het privaat leven ; dat echter, de algemeenheid van deze termen, en het onberekenbaar aantal veronderstellingen welke hierop, zowel in de goede als in de kwade zin, kunnen gebouwd worden, niet toelaten te zeggen dat de schrijver hierbij zou geïnspireerd zijn geweest door een « animus injuriandi » ten opzichte van eerste aanlegster als persoon ;

Overwegende dat, — waar de uitoefening van kritiek op een kunstuiting of op een kunstenaar, niet alleen beantwoordt aan de uitoefening van een bij de grondwet gewaarborgd recht, doch tevens een gewenste indijking tegen slechte smaak en waardeloze kunstprestaties zou moeten verzekeren, — er geen spraak kan zijn van fout in de zin van art. 1382 B.W.B. zolang het gebruik van dit recht niet ontaardt tot een rechtsmisbruik ; dat men van geen rechtsmisbruik kan gewagen zolang het privaat leven van de kunstenaar onbesproken blijft, en de criticus zijn gezegde zending niet te buiten gaat, zelfs indien hierbij kwetsende termen worden gebruikt ;

Overwegende dat de eis van eerste aanlegster, en derhalve ook deze van tweede aanlegster, geen steun vindt, noch in de art. 443 of 448 van het Strafwetboek noch in art. 1382 van het Burgerlijk wetboek ;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

hehoord de heer A. Van de Velde, Substituut van de Prokureur des Konings in zijn eensluidend advies gegeven ter openbare zitting van 8 december 1961 ;

Rechtdoende op tegenspraak,

Na erover beraadslaagd te hebben,

Alle andere en strijdige besluiten verwerpend,

Verleent akte aan verweerster « De Standaard N.V. » van haar vrijwillige tussenkomst en haar herneming van het geding van verweerders Schoolmeesters Simon en de N.V. Periodica.

Wijst de eisen gericht tegen de twee laatstgenoemden af en stelt hen buiten zaak.

Verklaart de eisen gericht tegen de N.V. « De Standaard » en Merckx Jean ontvankelijk doch ongegrond. Wijst hen af.

Verleent akte aan de N.V. De Standaard dat zij het geding in ieder van zijn delen en tegenover iedere partij schat op meer dan 25.000 fr. enkel en alleen om te voldoen aan de wetten op de bevoegdheid en de aanleg.

Verleent akte aan de partij J. Merckx dat zij het geding in ieder van zijn delen en tegenover iedere partij schat op meer dan 25.000 fr. enkel en alleen om te voldoen aan de wetten op de bevoegdheid en de aanleg.

Verleent akte aan aanlegsters dat zij de eis begroten in ieder zijner delen en onderdelen, en om te voldoen aan de wetten op de bevoegdheid en de aanleg op meer dan 25.000 fr.

Verwijst aanlegsters tot al de gedingskosten.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

Kortgeding. — 22 maart 1960.

Voorzitter : M. Van Lerberghe.

Referendaris : M. Vandekerckhove.

Advokaten : Mrs. Bieseman en Gits.

Kantonnement. — Artikel 544 Rv. — Doel van het kantonnement en vereisten voor het toestaan ervan.

Door het inrichten van het kantonnement heeft de wetgever een dubbel gevaar willen keren : de onbeschikbaarheid van de inbeslaggenomen goederen voor de schuldenaar en het eventueel onvermogen van de beslaglegger jegens wie, na gedwongen uitvoering en bij wijziging van het vonnis, niets naderhand zou kunnen teruggevorderd worden.

Waar het kantonnement als een voorwaardelijke betaling t.o.v. een vonnis, dat nog niet in kracht van gewijsde is en waar de wet dit kantonnement als een recht ten bate van de schuldenaar heeft ingesteld, volstaat het aanwezig zijn van een der doelstellingen van de wetgever om hem dit recht toe te kennen.

N.V. C.I.A. en Rammelaere t/ N.V. Gieterijen en Werkhuizen Michel van de Wiele.

Toepassende art. 2, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 ;

Gezien de daging van 24 februari 1960, waarbij de eisers vragen dat wij, mits eisers hetzij in de Deposito- en Consignatiekas hetzij in handen van één door ons aangesteld sekwester 381.704 fr. zouden storten (weze de hoofdsom, rente en kosten van een vonnis van 21 november 1959 betekend en ten uitvoer gelegd, maar waartegen de eisers beroep hebben aangeekend) elke verdere uitvoering van het vonnis zouden schorsen tot aan de definitieve uitspraak van het hangend beroep ; kosten als naar rechte ;

Overwegende dat, zolang het uitvoerend beslag krachtens een vonnis, al dan niet uitvoerbaar bij voorraad, hier wel bij voorraad uitvoerbaar, voortduurt, de beslagene het recht heeft zijn toevlucht te nemen tot het cantonnement, ingeval beroep tegen het vonnis is ingesteld (zoals terzake) en voor zover het vonnis het cantonnement niet uitsluit (wat het niet doet) : art. 544 Rv. ;

Overwegende dat de bewaargeving van de nodige gelden om de betaling van de beslaglegger te waarborgen, als betaling van de oorzaken van het beslag geldt in de mate waarin de beslaglegger als schuldeiser zal worden erkend (R.W. 1935-36, 1229) ;

Overwegende dat wij bevoegd zijn (Brussel, 2 febr. 1949, J.T. 154 en Pas. 1949, III, 1 met noot) ;

Overwegende dat wij het cantonnement toestaan omdat de wetgever een dubbel gevaar heeft willen keren : de onbeschikbaarheid van de inbeslaggenomen goederen voor de schuldenaar en het gebeurlijk onvermogen van de beslaglegger jegens wie, na gedwongen uitvoering en bij wijziging van het vonnis, niets naderhand zou kunnen teruggevoerd worden ;

Overwegende dat wij de tweede reden niet aanwezig achten, gezien de goede faam en de volslagen solvabiliteit van de verwerende partij ;

dat wij echter de eerste reden toepasselijk achten, omdat de inbeslaggenomen goederen talrijk en belangrijk zijn en de schuldenaar ten onrechte onder een al te lange onbeschikbaarheid ervan zou lijden ;

dat, waar het kantonnement geldt als een voorwaardelijke betaling van een vonnis dat nog niet in kracht

van rechterlijk gewijsde is en waar de wet dit cantonnement als een recht ten bate van de schuldenaar heeft ingesteld, het aanwezig-zijn van een der doelstellingen van de wetgever volstaat om hem dit recht toe te kennen;

Overwegende dat verweerster bij cantonnement verder niets meer heeft te vrezen (cfr. St-Niklaas-Waas, 30 mei 1950, R.W. 1950-51, 106);

Om deze redenen :

Geven aan eiseres de toelating om binnen de 48 uren der betekening van ons bevelschrift de som van 381.704 Frank te storten in handen van de N.V. Kredietbank, Leiestraat 21, te Kortrijk, door ons als sekwesteer aangesteld, mits deze som te bestemmen ter uitdoving van de inschuld van verweerster indien en in de mate dat deze inschuld naderhand erkend wordt;

Zeggen dat deze storting het beslag opheft en de inbeslaggenomen goederen bevrijdt;

Kosten aan de beide eisers;

Verklaren ons bevelschrift uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE SINT-NIKLAAS

1e Kamer. — 10 oktober 1961.

Voorzitter : M. Elewaut.

Rechters : M.M. Maes en Belpaire.

Referendaris : M. Cloquet.

Advokaten : Mrs. A. G. Orban, De Schrijver en Geerinck.

Faillissement. — Voorrecht van alle gerechtskosten, die gediend hebben tot bewaring van het actief van de schuldenaar. — Geen verschuldigdheid van intresten op de vorderingen van de R.M.Z. vanaf de datum van de faillissementsverklaring. — De voor de nieuwe wet van 14 juli 1961 aan de R.M.Z. verschuldigde bijlagen en intresten blijven bevoorrecht.

Zijn bevoorrecht de kosten van het uitvoerend beslag evenals alle andere gerechtskosten, die noodzakelijk waren om het beslag te kunnen leggen, aldus gediend hebbende tot de bewaring van het actief van de schuldenaar.

De R.M.Z. mag slechts intresten in rekening brengen tot op de dag van de faillissementsverklaring.

De voor de wet van 14 juni 1961 aan de R.M.Z. verschuldigde bijlagen en intresten waren bevoorrecht. Deze bevoorrechtiging werd, ondanks de bepaling van art. 5 van de nieuwe wet, niet opgeheven.

R.M.Z. t/ Mrs. De Schrijver en Geerinck qq. (faillissement De Brant).

Gezien de aangifte door de R.M.Z. neergelegd ter griffie op 23 juni 1960 en strekkende tot de aanneming van de schuldvordering van voormelde dienst :

1) ten bevoorrechte titel, als gerechtskosten, voor een bedrag van 5.965 fr. ;

2) ten bevoorrechte titel, bij toepassing van art. 19, 4° quinquies van de hypotheekwet, voor de volgende bedragen :

a) bijdragen :	944.463 fr.
b) bijslagen :	136.793 fr.
c) intresten tot 9 juni 1960 :	93.935 fr.

1.175.191 fr.

waarop werd afgekort : — 357.000 fr.

blijft : 818.191 fr.

1. Wat betreft de gerechtskosten.

Overwegende dat de curatoren niet betwisten dat de gedane gerechtskosten bevoorrecht zijn tot beloop van 600 fr., zijnde de kosten van het exploit van uitvoerend beslag, dd. 10 augustus 1959 ;

dat zij terecht betwisten dat de kosten van de nieuwe dagvaardigingen en andere akten die na 10 augustus 1959 werden betekend (voor een gezamenlijk bedrag van 2.075 fr.), bevoorrecht zouden zijn ;

dat gezegde kosten inderdaad niet geleid hebben tot een beslag en derhalve niet gediend hebben tot de bewaring van het actief van de schuldenaar ;

Overwegende dat de curatoren integendeel ten onrechte weigeren het bevoorrecht karakter te erkennen van de gerechtskosten zonder dewelke eiser nooit dit beslag had kunnen leggen ;

Overwegende dat het uitvoerend beslag van 10 augustus 1959 voorafgegaan is van vier dagvaardingen en betekeningen ;

dat eiser zou dienen te verklaren en te bewijzen dewelke van gezegde dagvaardigingen en betekeningen verband houden met het uitvoerend beslag dat hij gelegd heeft ;

dat er aanleiding toe bestaat hem te bevelen zich daaromtrent verder te verklaren ;

2. Wat betreft de intresten.

Overwegende dat eiser de intresten slechts in rekening mocht brengen tot de dag van het faillissement, hetzij tot 30 mei 1960 (zie Hrb. Aalst, 19 februari 1960, R.W. 1959-60, 1768) ;

dat eiser ten onrechte de intresten aanrekent tot 9 juni 1960 en aldus 1.985 fr. te veel vraagt ;

dat zijn schuldvordering derhalve slechts beloopt : 818.191 fr. min 1.985 fr. of 816.206 fr., min één frank reeds aangenomen, blijft : 816.205 fr. ;

3. Wat betreft het voorrecht in verband met de reeds eisbare bijlagen en intresten.

Overwegende dat gezegde bijlagen en intresten eisbaar waren vóór de wet van 14 juli 1961 waarbij de rechten van de R.M.Z. gewijzigd werden ;

dat zij luidens de vroegere wetgeving bevoorrecht waren ;

dat het recht van de R.M.Z. tot dit voorrecht, een verworven recht is dat door de wet van 14 juli 1961 niet aangetast werd (zie : De Page, 1, nr. 232, in fine) ;

Overwegende dat voormelde wet geen terugwerkende kracht heeft wat betreft het besproken voorrecht ;

Overwegende dat de tekst van geen terugwerkende kracht uitdrukkelijk spreekt, wat dit betreft, en dat het niet aannemelijk is te denken dat de wetgever dit inzicht zou gehad hebben zonder het « expressis verbis » uit te drukken ;

dat de aandacht van de wetgever inderdaad wel zeer bijzonder werd gevestigd op de kwestie van de gebeurlijk terugwerkende kracht van de wet nopens de punten waaromtrent dit zou te pas komen ;

dat bijvoorbeeld artikel 7 een onderscheid maakt tussen artikel 6 « dat uitwerking zal hebben met ingang van 4 januari 1958 » en al de andere beschikkingen voor dewelke de wet in werking treedt de dag waarop zij in het Staatsblad bekendgemaakt is ;

dat aan de andere kant, het advies van de Raad van State, bij de bespreking van artikel 6 van de wet, de aandacht van de wetgever had gevestigd op een wijziging van de tekst die nodig bleek in verband met de terugwerkende opheffing van het K.B. van 18 december 1957 (Parl. bescheid nr. 327-1 Kamer 1958-59) ;

Overwegende dat de noodzakelijkheid zich duidelijk uit te spreken nopens de gebeurlijke terugwerkende kracht van de wet overal waar dit met zijn inzichten zou stroken, derhalve aan de wetgever niet kan zijn ontsnapt ;

Overwegende dat de afschaffing « voor het verleden » van het bevoorrecht karakter van de bijslagen en intresten ook niet spruit uit de beschikking van artikel 5 van de wet van 14 juli 1961, waarbij wordt bepaald dat de termijn van drie jaar waarover de R.M.Z. beschikt nopens de « bijdragen » eerst ingaat de dag waarop de wet in werking treedt » ;

Overwegende dat voormelde beschikking weliswaar beoogt de op 14 juli 1961 reeds vervallen « bijdragen » aan de beperking van de wet te doen ontsnappen ;

doch dat het onjuist zou zijn te beweren dat die voorzorg overbodig ware geweest indien de wet voor de rest geen terugwerkende kracht mocht hebben ;

Overwegende dat dit artikel 5 inderdaad slechts als een « overgangsbepaling » werd bestempeld zowel in het verslag van de Raad van State (Parl. bescheid, 1958-59 Kamer, nr. 327-1) als in de Memorie van toelichting (zelfde bescheid) ;

dat dit artikel het gevolg is van de economie van de nieuwe wet die zoals het duidelijk blijkt uit de lezing van de voorbereidende werken, zo weinig mogelijk de rechten van de R.M.Z. heeft willen verhinderen ;

Overwegende dat een ten slotte niet aangenomen amendement van volksvertegenwoordiger Counson, beoogde het « bedrag » van de bevoorrechte schuldverdering van de R.M.Z. in de tijd te beperken ;

Overwegende dat de Regering alleen akkoord was om iets in de « uitoefening » van de rechten van de R.M.Z. te laten wijzigen (« ce privilège s'exerce... » zegt de Franse tekst die weliswaar niet volkomen overeenstemt met de Nederlandse bewoordingen luidende : « Dit voorrecht bestaat... ») ;

Overwegende dat het geen twijfel laat dat de wetgever de inzichten van de auteurs van de wet heeft aanvaard ;

dat de heer Servais, Minister van Sociale Voorzorg niet tegengesproken werd door wie ook, buiten de auteur van het amendement, wanneer hij verklaarde : « L'O.N.S.S. devra dans les trois ans obtenir l'exécution d'un jugement pour assurer éventuellement son privilège et cette garantie pour la suite. L'O.N.S.S. sera donc obligé d'agir plus tôt, plus rapidement, mais évidemment il conserva son droit au privilège et sa garantie pour l'ensemble du temps, s'il a agi suffisamment rapidement. » (Parl. Handelingen, 1959-60, nr. 118, blz. 14) ;

dat de Minister verder verklaarde : « en même temps que nous devons assurer le privilège de l'O.N.S.S. et les plus grandes parties possibles de recouvrement, nous devons garantir la créance de l'O.N.S.S. non pas partiellement mais dans sa totalité et nous devons sauvegarder la possibilité de recouvrement de la totalité de cette somme » ;

Overwegende dat hij verder nog de nadruk legde

op het feit dat de R.M.Z. de mogelijkheid moest behouden met zijn schuldenaars akkoorden te treffen met het oog op de aanzuivering van hun schuld op zeer lange termijn ;

dat hij eindelijk verklaarde : « ... je ne crois pas pouvoir suivre M. Counson. Je reconnais qu'il laisse tout de même éventuellement trois années de cotisations à récupérer. Je ne crois pas que nous puissions limiter le montant sur lequel jouerait le privilège de l'O.N.S.S. mais nous cherchons, nous, à le limiter dans le temps, l'O.N.S.S. étant obligé par le projet, d'agir, de prendre jugement dans les 3 ans de la date de la créance. »

Overwegende dat deze laatste verklaring alleen spreekt van het nemen van een vonnis, waar de Minister in het begin van zijn rede sprak van een doorgedreven uitvoering van een vonnis (« obtenir l'exécution d'un jugement ») ;

doch dat de tekst van de wet geenszins zover gaat en alleen spreekt van een beslag dat zelfs maar gedeeltelijk kan zijn ;

Overwegende dat de Kamers aldus te kiezen hadden tussen enerzijds een beperking van de « bevoorrechte » (amendement Counson) — en anderdeels het voorrecht voor onbeperkte bedragen vervallen gedurende een onbeperkt aantal jaren mits dat de R.M.Z. niet totaal inactief zou blijven, met andere woorden een voorrecht voor onbeperkte bedragen alleen voor zijn « bewaring » onderworpen aan het leggen van een beslag ;

Overwegende dat dit laatste systeem het behaalde zodat de R.M.Z. voortaan haar voorrecht steeds voor alle verschuldigde bedragen zal kunnen bewaren mits alle drie jaren een vonnis te nemen en het één of het ander roerend goed van de schuldenaar in beslag te nemen ;

dat hij niet verplicht zal zijn tot verdere uitvoeringsmaatregelen over te gaan en derhalve, net zoals in het verleden, zijn voorrecht zal bewaren voor de schulden van de 6 laatste jaren mits twee maal beslag te leggen, voor de schulden van 9 laatste jaren mits driemaal beslag te leggen, voor deze van de 12 laatste jaren mits vier maal beslag te leggen, en zo voort ;

Overwegende dat de heer Counson, auteur van het verworpen amendement, dit zeer klaar heeft ingezien wanneer hij op de zitting van de Kamer, de 7 juli 1960, dit amendement aldus rechtvaardigde (Bescheid. Kamer 1958-59, nr. 327.2) « La limitation du privilège telle qu'elle est organisée par le projet est plus apparente que réelle ; il suffira d'une saisie pour que le privilège puisse être exercé indéfiniment » ; en eveneens wanneer hij verklaarde dat het systeem van het wetsvoorstel practisch niets aan de vorige stand veranderde : « Nous retournons exactement à la situation antérieure — Le danger est énorme » ;

dat dezelfde volksvertegenwoordiger zijn onthouding bij de stemming uitlegde als gegrond op het feit dat de nieuwe wet « refuse la limitation du montant des créances privilégiées de l'O.N.S.S. » ;

Overwegende dat bovenstaande beschouwingen aantonen dat de wet van 14 juli 1961 weinig afdoet aan de vorige rechten van de R.M.Z. en dat er dus geen reden bestaat om te denken dat de wetgever voor het verleden het voorrecht zou hebben willen afschaffen waarover de Dienst beschikte betreffende de reeds vervallen bijslagen en intresten ;

Overwegende inderdaad dat éénmaal dat het principe aangenomen was dat de R.M.Z., om zijn voorrecht te behouden, minstens alle drie jaren een beslag moest leggen, het van zelfsprekend nodig was te voorzien dat dit beslag nog tijdig kon gelegd worden, na de publi-

catie van de wet, wat betreft de reeds vervallen bijdragen, indien men het bevoorrecht karakter van gezegde bijdragen wilde behouden zoals dit het formeel inzicht was van de Regering ;

Overwegende dat de wet het voorrecht handhaaft voor de bijdragen zowel voor de reeds vervallen als voor de toekomstige, doch een voorwaarde stelt tot bewaring van dit voorrecht ;

dat de wil een voorrecht te bewaren, ook voor de toekomst, ten voordele van een categorie rechten (de bijdragen Verz. goed gek.), niet kan voorgesteld worden als inhoudende impliciet de wil het voorrecht van een andere categorie rechten (bijslagen en intresten) af te schaffen voor het verleden, wel integendeel ;

Overwegende dat het aldus blijkt dat spijs de beschikking van artikel 5, de op 12 augustus 1961 reeds vervallen bijslagen en intresten bevoorrecht blijven ;

Om deze redenen :

de Rechtbank, gelet op artikels 2 en 30 tot 42 der wet van 15 juni 1935, die nageleefd worden,

Gehoord de heer Etienne Belpaire, Rechter-commissaris in zijn verslag,

A) Verklaart de vordering ontvankelijk en rechtdoende ten gronde, zegt voor recht dat de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid zal ingeschreven worden in het passief van het faillissement De Brant Gh. voor de volgende bedragen :

1) *In het bevoorrecht passief.*

a) *Met het voorrecht voorzien voor de gerechtskosten.* voor de som van 600 fr.

b) *Met het voorrecht voorzien bij artikel 19-quinquies van de hypotheekwet,*

voor de som van 816.205 fr.

2) *In het gewoon passief.*

Uit hoofde van niet bevoorrechte gerechtskosten, voor de som van 2.075 fr. ;

B) Reserveert de uitspraak betreffende de som van 3.290 fr. bedrag van de dagvaardingen en betekeningen van vóór 10 augustus 1959 ;

Beveelt aan eiser te verklaren en te bewijzen welke gerechtskosten van vóór 10 augustus 1959 met het gelegd uitvoerend beslag verband houden ;

Verzendt de zaak daartoe naar de algemene rol.

C) Kosten tot heden ten laste van de massa.

VREDEGERECHT TE NIEUWPOORT

5 december 1961.

Rechter : M. Van Acker.

Advokaten : Mrs. F. Top loco J. Ronse en Lemahieu.

Gemeente. — Blussen van brand door brandweer van een naburige gemeente, waarmede geen contractueel verband bestaat. — Toepassing van artikel 1375 B.W.

Een naburige gemeente, waarvan de brandweer in feite een brand geblust heeft — wanneer deze van de gemeente zelf en/of die van de gemeente, waarmede zij gecontracteerd heeft, haar verplichtingen niet of niet voldoende nakwam — heeft het recht bij toepassing van artikel 1375 B.W. de betaling van haar kosten te vorderen. Wie de brandweer van de

naburige gemeente heeft opgeroepen is zonder belang, daar iedere gemeente de wettelijke verplichting heeft haar inwoners voor rampen te beveiligen en de daarmede verbonden kosten niet ten laste van de geteisterden mogen gelegd worden.

Gemeente Merkem t/ Gemeente Esen en Gheerardijn.

Overwegende dat eerste verweerster aanvoert dat de brandweer van aanlegster werd opgeroepen op verzoek van de geteisterde, tweede verweerder ; dat zij een contract heeft met de gemeente Diksmuide en de brandweer van deze gemeente is tussengekomen ; dat derhalve alleen tweede verweerder kan aangesproken worden ; dat verder op grond van artikel 556/5 S.W.B. in geen geval een vergoeding van verweerster zou mogen gevorderd worden ;

Overwegende echter dat iedere gemeente zorg dient te dragen voor het voorkomen en doen ophouden van branden ; dat, in casu, zoals eerste verweerster in haar schrijven van 29 november 1960 toegaf, haar brandweer of deze der gemeente waarbij ze contractueel in zake brandweer is aangesloten, haar verplichtingen niet nakwam of minstens onvoldoende ; dat van dan af aanlegster, die feitelijk de brand heeft geblust, de zaak van verweerster nuttig heeft waargenomen en derhalve de betaling harer kosten op grond van artikel 1375 B.W.B. mag vorderen ;

Overwegende dat het geen belang heeft te weten wie de brandweer van aanlegster heeft opgeroepen ; dat de gemeente de wettelijke verplichting heeft haar inwoners voor rampen te beveiligen, en de kosten daarvan niet ten laste van de geteisterden vallen ; dat waar thans een naburige gemeente vrijwillig hulp heeft geboden, deze de wettelijke verplichtingen der verantwoordelijke gemeente heeft waargenomen en de onkosten daarvan ten hare laste blijven ;

Overwegende dat artikel 556/5 S.W.B. het weigeren van hulpverlening bestraft ; dat dit echter niet medebrengt dat de onkosten van deze hulpverlening niet moeten vergoed worden ;

Om deze redenen :

Wij, Vrederechter, wijzende tegensprekelijk en in eerste aanleg, alle verdere of tegenstrijdige besluiten verwerpende, veroordelen de eerste verweerster om te betalen aan de aanlegster 3.379 fr., meer de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding, deze laatste op heden begroot ter som van 554 fr., betekening- en uitvoeringskosten van het onderhavig vonnis thans niet medegerekend.

Wijzen de vordering af als ongegrond voor zover ze gericht is tegen tweede verweerder, die buiten zaak wordt gesteld.

Verklaren voorhandig vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elk rechtsmiddel en zonder borg.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BOEKBESPREKING

Henri De Page. — *Traité élémentaire de droit civil belge. Principes, doctrine, jurisprudence.* Tome premier. 3e uitg. — Brussel, Bruylant, 1962.

De uitgeverij Bruylant heeft zojuist de derde uitgave bezorgd van het eerste deel van het *Traité élémentaire de droit civil belge*. De eerste uitgave dagteekent uit 1932. Het werk is voldoende gekend naar geest en inhoud en behoeft dan ook geen nieuwe voorstelling. De heruitgave is bijgehouden tot 15 december 1961. Ook de meest recente rechtspraak werd verwerkt.

Toch kan bij de ondertitel van dit werk: principes, doctrine, jurisprudence enige commentaar worden geleverd.

Het is best mogelijk dat bij de eerste uitgave van het boek weinig Nederlandstalige rechtsleer kon opgenomen worden. Sindsdien is er in België heel veel veranderd. Dank zij de vernederlandsing van het hoger onderwijs, de volgehouden werkkraacht en de juridische onderlegdheid van de Vlaamse rechtsgeleerden, werd de Belgische rechtsleer verrijkt met een reeds uitgebreide Nederlandstalige rechtsliteratuur. In deze derde uitgave van De Page vinden wij geen spoor hiervan. Neem bijvoorbeeld de verloving, een onderwerp waarover heel wat Vlaamse rechtsliteratuur bestaat: Prof. J. Ronse, *De Verloving*, in A.P.R., en Prof. W. Delva, *De verbreking van de verloving*; om slechts deze te citeren. Geen van deze werken werd vermeld. Een ander voorbeeld. Bij de gronden van echtscheiding is geen spoor te vinden van het werk van Mr G. Debra, *De belediging van erge aard als grond tot echtscheiding in de Belgische rechtspraak*, dat verscheen in de Vlaamse rechtskundige bibliotheek.

De uitsluiting van de Nederlandstalige rechtsliteratuur is niet alleen onwetenschappelijk en niet te verantwoorden, maar geeft in het werk van Prof. De Page, een vervalst beeld van de Belgische rechtsleer. Wellicht werd voor deze heruitgave geen beroep gedaan op Prof. R. Dekkers. Het valt in alle opzichten te betreuren.

G. B.

Alec Mellor. — *La Torture. Son histoire, son abolition, sa réapparition au XXme siècle.* 2de uitgave, Tours, Mame, 1961.

Eenieder die iets met het Franse rechtsleven te maken heeft, kent Mr. Alex Mellor, van de balie van Parijs. Reeds van in 1934 en 1937 publiceerde hij bij Sirey merkwaardige studies over de politieke moord en de afpersing. Later publiceerde hij werkelijk opvallende werken over de criminele procedure, het probleem der « guérisseurs », en in 1961 publiceerde hij een zeer moedig boek over « Nos frères Séparés: Les Francs-Maçons », waarin hij een eerlijke poging doet om vele vooroordelen over de vrijmetselarij in de 18de eeuw (ook in België, o.a. de rol van Mgr Stricklandt, bisschop van Namen) en een lans breekt om de Vrijmetselarij en de Katholieke Kerk nader bij elkaar te brengen.

Zijn meest succesvol boek wijdde hij echter aan de tortuur. De eerste uitgave was meer wetenschappelijk gericht, deze tweede uitgave is meer populair bedoeld. Maar hoe rijk is het aan feiten! Het is een boek dat doet nadenken. Het stelt een schrikwekkend probleem. Hij durft werkelijk zijn ogen openen op wat er in de wereld gebeurt.

Het eerste gedeelte schetst de ontwikkeling van de foltering doorheen de tijden en de afschaffing ervan — officieel — op het einde der 18de eeuw. Uit de studie

blijkt echter dat de foltering een voortdurende afschaffing en heroptreden kende. In feite is de tortuur aziatisch — haar optreden in het Laat-Romeins Rijk is daarvan de bevestiging. Haar heroptreden in West-Europa in de 12de en 13de eeuw, hoewel concomitant met de receptie van het Romeins Recht — staat daar onafhankelijk van: dit bewees o.a. Dr Eb. Schmidt, uit Heidelberg, en bij ons Prof. Van Caeneghem. Foltering is anti-europees.

Het tweede gedeelte is gewijd aan de moderne folteringsmethodes, door de politie toegepast. Hier speelden twee hedendaagse typische problemen een rol: de ontwikkeling der speciale diensten en het optreden van het atoomgeheim. Onder de vele landen, waar de foltering nog wordt toegepast, worden drie landen speciaal op de korrel genomen: de U.S.A. (« Third Degree »), Argentinië en Frankrijk: nieuw en vernederend voor onze zuiderburen is hier het hoofdstuk over Algerië.

Een moedig boek, dat in handen zou moeten komen van alle humane mensen, die nog geloven in de primauiteit van de geest, maar vooral in die van de anderen...

L. Th. Maes.

BALIELEVEN

Mr. Frans Wittemans 90 jaar

Op woensdag, 31 januari l.l., waren een groot aantal Antwerpse advocaten verenigd in de stemmige bovenzaal van het Café Hulstkamp, om rond de dis een van hun populairste confraters te vieren, Mr. Frans Wittemans, ter gelegenheid van zijn 90e verjaardag.

Zelden gebeurt het dat iemand van de ouderdom van de feesteling zulke grote levenskracht en zulk sterk dynamisme heeft bewaard. Mr. Wittemans vervult nog regelmatig zijn plichten aan de balie en houdt zich daarbuiten nog bezig met een aanzienlijk aantal andere humanitaire en kulturele aangelegenheden. Niettegenstaande hij gedurende lange jaren aan het hoofd stond van een uiterst druk kabinet, heeft hij een belangrijke rol gespeeld in allerlei middens. Hij is verschillende jaren lid geweest van de Senaat, waar hij een glansrijk spoor heeft nagelaten, waar hij verschillende hervormingen heeft voorgesteld op strafrechtelijk en penitentiair gebied en waar hij de vader geweest is der wet van 1932 betreffende de wederzijdse rechten en plichten der echtgenoten. De emancipatie van de gehuwde vrouw is steeds een van de doeleinden geweest waaraan hij met hart en ziel heeft medegewerkt.

Hij hield zich ook terdege bezig met wijsgerige vraagstukken en al wat parapsychologie, esoterisme en theosophie betrof, had voor hem geen geheimen. Hij gaf over deze onderwerpen ontelbare voordrachten in allerlei middens. Hij is een zeer gewaardeerde journalist, die nog regelmatig in Antwerpse bladen belangrijke historische artikelen publiceert.

Als geschiedschrijver verschenen hoogstaande werken van zijn hand. Ik wil hier enkel vermelden zijn boek over de Rozenkruisers en zijn uitvoerige bibliographie over Marnix van St Aldegond. Daarbuiten publiceerde hij nog een lange reeks monografieën en studies, waarvan de opsomming alleen heel wat plaats zou in beslag nemen. Hij was daarbij een verdienstelijke dichter die enkele zeer gewaardeerde dichtbundels uitgaf.

Als men daarbij nog vermeldt dat Mr. Wittemans een sportieve figuur is, die tot een gevorderde ouderdom de zwemsport beoefende in de wintermaanden, wanneer het ijs diende gebroken te worden om hem

toegang tot het water te verlenen, kan men zich voorstellen wat al facetten dit rijk leven heeft geboden.

Een van de hoofdeigenschappen van Mr. Wittemans, die al de andere heeft overheerst, was echter zijn bijzondere goedheid. Deze leidde hem er toe gedurende lange jaren een werkelijk apostolaat te vervullen in verband met de bescherming van veroordeelden en gevallen. Die goedheid dreef hem ook tot een zeer actieve rol in de plaatselijke zowel als in de internationale actie tot bescherming der dieren.

En men zou nog lang kunnen voortgaan alvorens men al de bijzondere eigenschappen van deze zo hoogstaande figuur had uiteengezet.

De confraters der Antwerpse balie hadden er dan ook behoefte aan Mr. Wittemans hun vriendschap en hun bewondering uit te drukken ter gelegenheid van het heuglijk feit van zijn 90e verjaardag. Er heerste een grote gezelligheid tijdens het feestmaal, waaraan zowel de ouderen als de jongeren met enthousiasme deelnamen.

Deze samenkomst was ingericht geworden door de beide Antwerpse conferenties, de Vlaamse Conferentie der Balie en de Conférence du Jeune Barreau, en de respectievelijke voorzitters Mr. Jos Marck en Mevrouw Kreglinger-Van Santen spraken de feesteling op de hartelijkste wijze toe.

De Stafhouder der Balie, Mr. Marcel Roost, hield een diepgevoelde rede om aan Mr. Wittemans de sympathie en de genegenheid van de Antwerpse Balie uit te drukken, en ook nog andere confraters voerden het woord, alvorens Mr. Wittemans zelf ons niet enkel sommige herinneringen aan zijn zo actieve loopbaan ophaalde, doch tevens een van zijn jongste gedichten voorlas.

Deze mooie avond zal een onvergetelijke herinnering blijven zowel voor de feesteling als voor de velen die hem waren komen huldigen.

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Alsof de naam van de redenaar niet had volstaan — quod non — om een grote schaar confraters in het Voske bijeen te brengen, had de heer Rechter Ceulemans, zeer spitsvondig en met de niet vermoede medeplichtigheid van voorzitter Mter Marck, een enigmatische, veelbelovende titel voor zijn voordracht gekozen « Mariage Counselor ».

De galoperende verbeelding van de confrater — steeds terzake — had daarin onmiddellijk een nieuwe toekomstmogelijkheid voor uitbreiding van het beroep geraden...

Als voorzitter van de tweede kamer van de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, is de heer Rechter Ceulemans goed geplaatst om het probleem van het toenemend aantal echtscheidingen in al zijn omvang te zien, te bestuderen en te bespreken.

Uitgaande van deze ondervinding en persoonlijke jurisprudentie, gesitueerd in het kader van algemene statistische gegevens, oppert de heer Rechter Ceulemans de vraag: « Is het huwelijk een verouderde instelling » — dit was trouwens de oorspronkelijke titel van de voordracht —.

In de huidige stand van zaken wordt het sociaal, psychologisch aspect dat verbonden is aan het echtscheidingsprobleem, niet voldoende uitgediept; meer, het ontsnapt dikwijls aan de advocaat. Consultatiebureaus, die een wetenschappelijke diagnose opstellen, kunnen een mogelijke oplossing brengen. Ook de advocaat kan op dat punt een grote rol spelen.

De problematiek van de echtscheiding behandelen gaat niet zonder te spreken over het huwelijk in het algemeen en over de liefde in 't bijzonder. Het zal wel onnodig zijn eraan te herinneren dat de aandacht der confraters ten eerste was gespitst tijdens deze passage...

Reeds enkele weken gingen voorbij sinds de drukbezochte en fel toegejuichte voordracht van de heer Rechter Ceulemans plaats had.

Met goede herinneringen gaat het zoals met wijn: als zij bezinken worden zij nog beter. Dit is hier het geval ook en dit zal hopelijk, de confraters wel verzoenen met de laattijdigheid van dit verslag...

* * *

Op dinsdag 23 januari werd er andermaal menige pint geschonken in het sympathieke lokaal van het Sint-Niklaasplaatsje, want de confraters waren weer in groot getal opgekomen om onze confrater Mter De Baeck alle details te horen verklappen over de hervorming van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

De afschaffing van de avoués en de vereenvoudiging van de procedure zijn zowat de twee enige kenmerken van het nieuwe project, die reeds alle confraters kenden; maar juist die twee punten waren van aard om hen nieuwsgierig te maken en te komen luisteren, temeer daar de redenaar een goed-ingewijde was.

Dat de verdwijning van de pleitbezorgers niet automatisch met zich brengt dat het aantal zaken voor de advocaten verhoogt, scheen de enen onbegrijpelijk, mistroostte de anderen; over dit punt volgde dan ook na de voordracht een zeer vinnig debat. Dit heeft tenslotte eenieder doen begrijpen dat alle pessimisme terzake overdreven is, en op zijn minst voorbarig.

De indeling van de rechtbanken zal een hele hervorming ondergaan: 2 klassen van vrederechten, bevoegd tot 25.000 fr., en arrondissementsrechtbanken — met drie secties (burgerlijk en correctioneel-handel-sociaal). Ook het Hof van Beroep is aldus samengesteld.

De exceptio van onbevoegdheid zal nog zelden met kans op — dilatoir — succes kunnen ingeroepen worden.

Wat de eigenlijke procedure betreft, deze wordt gekenmerkt door een ver doorgevoerde vereenvoudiging: eenvormige termijnen, invoeren van telefoon (voor de rolregeling) mogelijkheid tot schriftelijke instructie van de zaak, zonder pleidooien, oproeping van partijen met de post, in sommige gevallen, in plaats van met deurwaardersexploot, vereenvoudiging van de procedure van beslag...

Dit is zowat de essentie van het meer uitgewerkt betoog van Mter De Baeck, dat eenparig als zeer interessant werd bestempeld door de confraters en dan ook met een geanimeerd debat en een enthousiast applaus werd besloten.

M. V.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

NECROLOGIE

Stafhouder André Van Hal

Wanneer op zaterdag, 27 januari i.l., de plechtige zitting diende plaats te hebben van de Conferentie der Jonge Balie te Turnhout, waar Stafhouder Van Hal naar traditioneel gebruik het woord zou voeren, werd in de loop van de morgen vernomen dat de geachte stafhouder overleden was en dienden alle openingsplechtigheden afgelast. Dit pijnlijk nieuws heeft in de balie van Turnhout een diepe emotie verwekt.

Mr. Van Hal was inderdaad een zeer vooraanstaande figuur, niet alleen in het balieleven, doch ook in het cultureel leven van zijn stad. Hartelijk en minzaam confrater, telde hij in heel de Vlaamse rechtswereld vele vrienden. Hij was een advocaat van grote bekwaamheid, die op voortreffelijk wijze zijn zaken verzorgde en die de oprechte waardering genoot van al de leden zijner balie.

Zijn verscheiden word in brede kring diep aan gevoeld.

Het Rechtskundig Weekblad biedt aan zijn beproefde familie zijn innige deelneming aan.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Gemeenterecht, jrg. 1962 — nr. 1 :

Boekbespreking. — Aanbestedingen. — Aansprakelijkheid der gemeenten. — Belastingen. — Burgerlijke stand. — Openbare onderstand. — Pensioenen. — Taxi. — Telling.

De Gemeente, jrg. 1962, - nr. 1 :

H. Lenaerts, De wetgeving op de gevaarlijke, ongezonde en hinderlijke inrichtingen (Eerste deel). — M. Callewaert, Sociale woningbouw te Brasschaat. — G. Viseur, Het plaatselijk bestuur in Israël. — M. Van Nierop, Levend Nederlands... nu.

Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiek Recht, jrg. 1961 - nr. 6 :

O.H. Wehrmeijer, Onderhoudsplicht en verhaal in Nederland. — F. Erauw, Naar de hervorming van de Rijkscomptabiliteit. — O. De Leye, De bevordering tot een hogere graad van het rijksperoneel der 2e, 3e en 4e categorie. — A.D., De wet van 27 juli 1961 betreffende het toezicht op het gemeentelijk beheer. — H. Libert, Het paritair beheer van instellingen voor sociale zekerheid. — F. Philippart, De bestuurlijke voogdij en het toezicht op de gemeenten en provincies. — J. Stulens, De beperkte aanbesteding bij het afsluiten van openbare koopcontracten.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1962 - nr. 4 :

A. J. P. Tammes, « Een ieder verbindende » verdragsbepalingen. — J.D. Van der Meulen, Politie en gestolen voorwerpen.

Advocatenblad, jrg. 1962 - nr. 1 :

F.H. Piket, Le Professeur Meijers, sa vie et son travail. — J. Hollander, De fiscale consequenties van het door de pensioencommissie voorgestelde systeem

van oudedagsvoorziening. — W. Dommering, Gratis rechtsbijstand aan spijtoptanten. — A.A.J. Rijkse, Het voorlopig rapport van de pensioencommissie, de oude advocaten en de Nederlandse Staat. — N.J. Bink, Geen dwangpensioen. — E. Emmering, De civiele proefprocedure. — L. Wichers Hoeth, Rechtvaardigheid en doelmatigheid.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, jrg. 1962 - nr. 4707 :

H.J. Hommes, De zakelijke overeenkomst (II, slot). — L.F. Berretty, De feitelijke betekenis van de kadastrale aanduiding en het kadastrale plan voor de hypothecaire boekhouding ingevolge de rechtspraak.

Journal des Tribunaux, jrg. 1962 - nr. 4348 :

M. Ernst-Henrion, La réforme des régimes matrimoniaux. Le régime légal.

Recueil de Jurisprudence du Droit Administratif et du Conseil D'Etat, jrg. 1961 - nr. 4 :

O. De Leye, L'avancement de grade des agents de l'Etat en deuxième, troisième en quatrième catégories. — A. Le Maire, Le traitement réservé aux situations établies et aux droits acquis par la loi du 27 juillet 1961, visant notamment la magistrature d'Afrique.

Revue Critique de Jurisprudence Belge, jrg. 1961 - nr. 4 :

R. Legros, Le fait en droit pénal. — P. Coppens, L'aval sans mention du débiteur garanti. — S. Fredericq, L'opposabilité aux tiers des conventions d'exclusivité de vente.

Annales de la Faculté de Droit de Liège, jrg. 1961 - nr. 4 :

V. Gothot, Régime fiscal des fusions de sociétés ayant leur principal établissement en Belgique. — I. Margreve, De la protection des locataires commerçants. — G. Houchon, Les problèmes posés par l'évolution récente du concept criminologique d'état dangereux. — L. François, La nature juridique du règlement d'atelier. Etude de droit allemand, belge et français.

Recueil Dalloz, jrg. 1962 - nr. 4 :

J.-J. Dupeyroux et J. Garagnon, Le contentieux de la notoriété médicale.

Revue du Droit Public et de la Science Politique en France et à L'Etranger, jrg. 1961 - nr. 6 :

G. Berlia, Essai sur la Cinquième République. — J. Waline, Les groupes parlementaires en France. — L. Hamon et Cl. Emeri, Vie et droit parlementaires. — J. Barale, Tableau récapitulatif des mesures intervenues en vertu de l'article 16 de la Constitution.

Revue Française de Science Politique, jrg. 1961 - nr. 4 :

M. Debré, Science politique et action politique. — M. Le Lannou, La géographie est-elle une science politique ? — J. Marette, L'U.N.R. et l'élection législative partielle du 9e arrondissement (4-11 juin 1961). — A. Ranney, Les élections américaines de 1960. Analyse géographique et sociologique. — A. Mathiot, La Présidence des Etats-Unis en 1961. — P. Preschez, Le Cambodge depuis 1941 : état des travaux. — S. Hoffmann, Terreur et terrier. — J. Meynaud, Les groupes de pression en Grande-Bretagne.